

Un număr vechiu 7 lei

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE — SOCIOLOGIE

Director: N. C. SCHINA

COMITETUL :

D. NEGULESCU, Profesor la Facultatea de drept din București

GR. CONDURATU   ALEX. CERBAN   ALFRED JUVARA   TR. ALEXANDRESCU   V. ANGHELOVICI   EUG. EMMANUEL
 Consilier la Curtea de Apel   Dr. în Drept din Paris   Dr. în Drept din Paris   Prim-Președinte   Dr. în Drept din Paris   Dr. în Drept din Paris
 din București   Profesor Universitar   Avocat   Tribunalul Teleorman   Jud. Trib. Ilfov   Avocat

Secretar de Redacție: E. C. DECUSARA, Dr. în drept din Paris, Șeful Statisticii Judiciare

ABONAMENTUL

Un an p. Bănci, Case Comerc. și Autorit. 300 lei
 „ Magistrați și Avocați . . . 150 „
 6 luni prețul cel de sus pe jumătate

APARE ODATA PE SAPTAMANA
 sub direcțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția & Administrația
 București, CALEA RAHOVEI, 5

Lângă Palatul Justiției

TELEFON 13/29

Din cauza lipsei de hârtie nu am putut încă pune în lucrare Tablele de materii ale „Curierului Judiciar” pe anii 1916, 1919 și 1920.

In curând însă având a ne sosi un transport de hârtie, vom începe a tipări mai întâi Tabla pe anul 1916, apoi pe 1919 și pe urmă cea pe 1920.

Aceste table, după sistemul cum se lucrează la noi, este un adevărat repertoriu juridic.

PREȚUL fiecărei table se va anunța la apariție și cel cari vor dori a și-o procura va trebui să trimită costul ei prin mandat poștal.

Rugăm pe onorații noștri abonați a nu da încă la legat colecțiunile până ce nu-și vor procura tablele la apariție.

Reamintim că din colecția anului 1920 No. 50 este sărit, din eroare, paginația însă urmează regulat dela No. 49 la No. 51. Deci să nu ni se mai ceară de abonați.

SUMAR

- Din codul penal ungar, de d-l judecător G. P. Docan;
- *Cronica Judiciară*, de d. avocat I. Cohen;
- «Anomalies juridiques. Le rézerve des frères et soeurs. Le droit successoraux des conjoints» de dr. Bogdan Ionescu, *Recenzie* de d-l Eug. Emmanuel;

JURISPRUDENȚA :

— Casație s. I: *Suzana Vincler-Mareș cu Maria și Amalia Solomonescu*. (Dacă promulgarea noului decret-lege 1420/920 care prelungeste termenul contractelor de închiriere până la 23 Aprilie 1922 și este de ordine publică, poate să desființeze forța executorie a hotărârii dobândite de proprietar, pe baza decretului-lege 4981/919, care permitea proprietarilor, cari și ei erau chiriași, să se mute în imobilul lor?), cu o Notă de d-l prof. Al. Cerban;

— Casație III: (Despre admiterea sau respingerea probei cu martori cerută la instanțele de fond), cu o Notă de d-l avocat Eug. Emmanuel;

— Trib. Gorj s. I: *Eptropia Bis. Grecești cu A. Săulescu*. Aplicarea regulei «locus regit actum» la testamente), cu o Notă de d-l Alfred Juvara;

— Curtea de apel din Paris: (Obligația proprietarului de a procura încălzitul chirieșului. Neexecutare. Numirea unui ad-tor provizoriu pe cale de ordonanța de referé), cu o Notă de d-l E. C. Decusara.

S'a pus sub presă ediția II-a **Asupra contractului de locațiune** de d-l N. Jac Constantinescu, Consilier la Curtea de Apel Galați.

Lucrarea a fost revăzută, adăugită și complectată cu doctrina și jurisprudența până la zi.

Această operă se tipărește în atelierele Societății Curierului Judiciar, București, Rahovei 5.

Din codul penal ungar

Deși pe baza cunoscutului principiu al suveranității Statelor se recomandă ca legile Statului anexant — și în deosebi legile de drept public cari interesează ordinea și siguranța Statului, — să se aplice imediat și în provinciile anexate lui, totuși nici până astăzi, după mai bine de doi ani decând Transilvania s'a incorporat la regatul român, nu s'a introdus în această provincie cel puțin dreptul și procedura penală română. Din această cauză, și acum, pentru același delict chiar, alta este pedeapsa în vechiul regat și alta în Transilvania, alta este procedura de judecată și coeace paro și mai ciudat, de multe ori fapte cari în vechiul regat nu sunt privite ca infracțiuni, în Ardeal, Banat și părțile Ungurene se pedepsesc cu asprime.

După atâta trecere de vreme am rămas totuși la curiozități de felul aceleia că un mituitor care comite delictul în valea Temeșului, la doi pași de Predeal, poate fi condamnat și pedepsit, pe când dacă l-ar comite la Predeal ar fi absolvit, cu toate că ambele localități fac parte din aceeași țară.

Comisiunea pentru unificarea legislației începându-și activitatea, socotim că ni este permis a spera că aceste anomalii vor dispărea în scurtă vreme și că vom avea în curând un cod și o procedură penală unică pentru întreaga țară. Cum este puțin probabil ca codurile din vechiul regat să se mai introducă fără schimbări în Transilvania și cum avem de pregătit o legislație nouă, să ne fie îngăduit a nota câteva scurte observații rezultate din comparația făcută între codul penal ungar și cel românesc.

Deși ambele legiuiri sunt destul de vechi¹⁾, totuși codul ungurese conține dispoziții superioare codului nostru, cele mai multe fiind introduse prin modificările din urmă, dintre cari cea mai însemnată este aceea din 1908 (legea XXXVI numită și *Novela penală*²⁾, care cuprinde dispozițiuni complete și amănunțite asupra regimului infractorilor minori, asupra suspendării pedepsei și altele. După modesta noastră părere, superioritatea codului maghiar constă mai ales din principiile moderne cari lipsesc codului nostru și anume sus-

1) Codul penal român a fost promulgat în 1865 având de bază codul pen. fr. din 1810, iar codul pen. ungar a fost introdus în 1878 și este o legiuire oarecum originală, având de model codurile prusian, austriac, francez, belgian și italian.

2) În Ungaria legile sunt intitulate după numărul roman ce-l poartă și care li se dă în fiecare an începând cu No. I, în ordine cronologică a promulgării.

pendarea pedepsei, libertatea condițională sau anticipată, scăderea din pedeapsă a închisorei preventive și, în partea specială, din calificarea multor crime și delictelor care în codul român nici nu sunt socotite infracțiuni. Câteva cuvinte asupra fiecăreia :

I

Suspendarea pedepsei. Se știe că teoria care permite judecătorilor să decidă că pedeapsa pronunțată de ei va fi suspendată și nu se va executa decât în cazul când infractorul va suferi o nouă condamnare, se bazează mai ales pe faptul că închisoarea scurtă dă efecte rele prin contagiunea exercitată de delicvenții profesioniști și prin aceea că deprinde pe infractori cu închisoarea. Interesul societății nu este de a pierde definitiv pe cetățeanul care a devenit la un moment dat infractor de ocazie, ci de a-l îndrepta pe viitor, silindu-l ea sub amenințarea pedepsei deja căpătate, să nu mai comită alte infracțiuni. Suspendarea pedepsei introdusă în multe State de pe continent a avut de efect ca criminalitatea să scadă și a dat totodată prilej judecătorilor să individualizeze pedeapsa, ținând seamă de gradul de moralitate și de condițiile de viață ale infractorului.

În 1908, când legiuitorul maghiar a voit să introducă în codul penal acest principiu, se afla în fața a trei sisteme legislative :

Cel mai vechiu dintre ele era cel anglo-american, după care infractorul care a comis prima sa infracțiune nu este condamnat; judecătorii, după ce capătă informații asupra antecedentelor inculpatului dela agenții speciali însărcinați cu aceasta, suspendă pronunțarea hotărârii pe timp de 3 sau de 5 ani, în care vreme infractorul este pus sub supraveghere polițienească. Deși sistemul e bun pentru inculpat, căci dacă se poartă bine, scapă nu numai de pedeapsă dar și de condamnarea care aruncă o pată asupra lui, totuși a fost socotit desavantajos pentru că infractorul stă sub o supraveghere foarte strictă, fiind totdeauna urmărit de poliție chiar când delictul e neînsemnat; și de multe ori pentru un om cinstit aceasta e insuportabil; pe dealtă parte, pentru aplicarea acestui sistem e nevoie și de o poliție admirabilă pe care nu toate Statele o pot avea.

Al doilea sistem era cel german care se funda pe grație. Guvernul capătă dela împărat o autorizație ilimitată de a grația condițional pe cine va voi și când va voi. Este incontestabil că sistemul e defectuos, căci constituie pe lângă încălcarea puterii judecătorești de către puterea executivă și un nesfârșit prilej de abuzuri.

Cel de-al treilea sistem pe care maghiarii l-au și adoptat, este cel francez al legii Béranger din 1891, combinat cu sistemul belgian al legii din 1888. Acest sistem nu împiedică procedura și condamnarea, însă pedeapsa pronunțată nu se va executa decât în cazul când infractorul va fi din nou condamnat. Bine înțeles că suspendarea pedepsei este facultativă pentru judecător, care aplicând-o, trebuie să aprecieze antecedentele și condițiile de viață ale condamnatului, gradul său de nocivitate etc.

Legiuitorul ungar a adoptat din legea belgiană restricțiunea suspendării admitând-o numai pentru închisoarea corecțională ce nu trece de o lună (în Belgia ce nu trece de 6 luni), — pedeapsă pronunțată de judecător, indiferent de pedeapsa din lege. În schimb, timpul de probă calculat dela data sentinței definitive este mult mai mic decât în Franța, unde e de 5 ani și decât în Belgia unde e de cel mult 5 ani, — ceea ce este mai avantajos pentru infractor. În codul ungar, dacă acesta nu a comis un alt delict în timp de 3 ani dela condamnarea pentru prima infracțiune, sau un timp de 1 an dela condamnarea pentru o

contravenție, pedeapsa i se va șterge. Suspendarea se aplică și la pedeapsa amendei oricât de mare ar fi. Ea nu produce efect și asupra despăgubirilor civile, asupra pedepselor complementare ca excluderea dela funcțiuni, dela drepturile politice și altele, afară de pedeapsa complementară a amendei care se poate suspenda deasemeni. Suspendarea nu se poate aplica pentru o infracțiune pedepsită de lege cu temnița grea (munca silnică) sau cu reclusiunea; nu se poate aplica nici recidiviștilor sau celor ce au săvârșit infracțiunea din motive josnice (jurisprudența consideră ca motive josnice pofta de răsunare și aceea de a câștiga bani de pe urma delictului). Dacă în intervalul de 3 ani la delict sau de 1 an la contravenții, infractorul a fost din nou condamnat pentru o crimă sau un delict săvârșit cu intenție, va executa imediat ambele pedepse. Totuși uneori se va aplica și principiul absorbțiunii pedepsei și condamnatul se va aresta pentru a executa numai pedeapsa cea mai mare, fără a se mai aștepta împlinirea timpului de probă. Aceasta se va întâmpla mai întâi, dacă în timpul de probă s'a deschis acțiune publică și infractorul a fost pedepsit cu închisoarea pentru o faptă săvârșită mai înainte ca prima hotărâre suspensivă de pedeapsă să fi rămas definitivă și, al doilea, dacă în acel timp se află că condamnatul fusese condamnat mai înainte de această hotărâre să sufere o pedeapsă pe care încă n'a executat-o.

Judecătorii sunt obligați să arăte în sentință cu amănunțime motivele cari i-au determinat să pronunțe suspendarea, ceea ce dealtfel cadrează cu meticulozitatea legiuitorului maghiar care obligă pe judecători să motiveze și scăderea pedepsei pe baza circumstanțelor atenuante, precum și pentru ce aplică maximum sau minimum pedepsei.

Una din cele mai însemnate critici cari se aduc suspendării pedepsei este că prin aplicația ei s-ar favoriza nepedepsirea infractorilor primari; că acei ce vor să comită o infracțiune, știind că judecătorii acordă în regulă generală această favoare oricărui delictiv primar — fie el de ocazie, fie susceptibil de recidivă — vor comite totdeauna prima infracțiune fără teamă de pedeapsă. Se critică prin urmare nu principiul în sine ci modul lui de aplicare de către instanțele judecătorești.

Dacă critica nu cade numai pentru acest simplu motiv, ea se va spulberă dela sine dacă se va dovedi cu date statistice că judecătorii nu au acordat suspendarea «în regulă generală», ci dimpotrivă cu multă sgarcentie; și tocmai aceasta se poate dovedi în Ungaria. Astfel în anul 1913, la judecătorii de ocoale nu s'a aplicat suspendarea pedepsei cu amendă decât la 17% dintre condamnați, a pedepsei cu închisoarea polițienească la 13%, iar a celei cu închisoarea corecțională numai la 12%. La Tribunalele: la 24% dintre condamnații cu amendă, la 11% dintre condamnații cu închisoare polițienească și la 6% dintre cei condamnați cu închisoare corecțională. Deasemeni în anul 1914 (ultima statistică apărută), la Judecătorii de ocoale s'a acordat numai la 19% dintre cei condamnați cu amendă, la 14% dintre cei condamnați cu închisoarea polițienească, și la 13% dintre cei condamnați cu închisoarea corecțională (la tribunale procentele lipsesc). Prin urmare se constată că judecătorii nu au abuzat cătuși de puțin de această măsură, astfel că cea mai de seamă obiecție adusă suspendării este neîntemeiată.

O a doua obiecție care s'a formulat și la noi când s'a propus introducerea suspendării pedepsei, este aceea că efectul ei nu se poate cunoaște, neștiindu-se dacă infractorii cari s'au bucurat de ea, au recidivat totuși. În Ungaria introducerea târzie a suspendării pedepsei, face ca

în ultimele statistice apărute până la războiu să nu se găsească datele necesare acestei chestiuni. Totuși în alte țări suspendarea a dat admirabile efecte. Miniștrii de justiție Le Jean al Belgiei și Monis al Franței precum și sociologul G. Tarde au demonstrat pe deplin că scăderea numărului recidiviștilor în perioada următoare anului 1890 se datorește influenței exercitate de suspendarea pedepsei. Această favoare nu a fost retrasă din cauza comiterii unui al doilea delict, decât în 5, sau cel mult în 15 la sută din cazurile acordate. De altfel cea mai bună dovadă a eficacității acestei măsuri este că în nici unul din numeroasele State cari au introdus-o, nu s'a cerut abrogarea ei.³⁾

Trebuie însă de observat că reforma este strâns legată de instituția cazierelor judiciare și a serviciului antropometric. Fără acestea, suspendarea pedepsei nu s'ar putea aplica pentru că judecătorii, neputându-se baza numai pe răspunsul inculpatului, n'ar putea ști cu certitudine dacă el a comis mai înainte o altă infracțiune. Ungaria a introdus în 1908 și cazierul judiciar care este reglementat în modul următor: Toate datele sunt centralizate la Budapesta unde funcționează un serviciu special sub supravegherea Miniștrilor de interne și justiție. Aci autoritățile judecătorești trimet comunicările obligatorii, după fiecare condamnare. Tot de aci, înainte de a da hotărârea, Tribunalele au datoria să ceară la fiecare proces fișa inculpatului — dacă există — și, în timp normal, răspunsurile sosiau în câteva zile⁴⁾. Instanțele judecătorești anunță la fiecare condamnare și poliția sau primăria unde domiciliază inculpatul, căci și aceste autorități sunt obligate să colecționeze datele penale privitoare pe locitorii lor. Astăzi în Transilvania aplicarea suspendării pedepsei întâmpină serioase dificultăți din cauza lipsei cazierului judiciar central; din această cauză se apelează la informațiile ce se trimet de primăria sau poliția domiciliului infractorului, ori se întreabă penitenciarele (cum se procedează în vechiul regat), ceea ce este cu totul insuficient și nesigur. Concluzia firească este că judecătorii ardeleni, nefiind destul de siguri pentru a aplica suspendarea pedepsei, trebuie să o pronunțe astăzi foarte rar. În felul acesta se va ivi poate mai rar și inechitatea ca, de pildă, aceluiaș contrabandist care comite delictul la Arad să i se poată suspenda pedeapsa, pe când dacă l-ar săvârși la Giurgiu să nu i se poată aplica această favoare, deși aceiaș lege a vămilor se aplică în ambele localități.

Cu toată lipsa cazierului judiciar, pentru a părea că suntem în curent cu teoriile moderne, am introdus și noi de curând într-o lege specială, principiul suspendării pedepsei. Este vorba de legea promulgată la 4 Septembrie 1920 privitoare la greve și la conflictele muncitorești⁵⁾, în care se spune că executarea pedepselor pronunțate pe baza ei, se va putea suspenda de judecător pentru cei condamnați pentru prima oară, pe termen de un an de la data rămânerei definitive a sentinței (art. 43). Cum va putea ști judecătorul că un muncitor a mai fost condamnat, aceasta nu ne-o spune legea și nu o va spune desigur nici muncitorul. Iar dacă registrul executărilor penale dela Parchetul Tribunalului se va găsi suficient pentru localitatea unde muncitorul este dat judecăței, ce garanție vom avea că

el nu și-a schimbat numele sau domiciliul și că nu a comis mai înainte vreun delict în altă localitate?

Presupunem însă că odata cu noul cod penal se vor lua măsuri serioase și pentru înfuntarea în România a cazierelor judiciare, fără de cari suspendarea nu se va putea introduce.

* * *

Libertatea condițională este deasemeni o măsură care are de scop îndreptarea condamnatului, eliberându-l din închisoare mai înainte de sfârșitul pedepsei în cazul când a dat semne sigure de moralizare. Ea este «o primă a căinței și a bunei purtări în închisoare». Liberarea condițională este eficace pentru că, chiar când e eliberat, condamnatul are interes să se poarte bine, căci altfel eliberarea îi poate fi retrasă și atunci va trebui să execute pedeapsa întreagă, timpul petrecut în libertate nesecotindu-i-se în pedeapsă. Numai în cazul când va da dovezi continui de purtare bună, până la împlinirea timpului său de pedeapsă, se va considera că a executat-o în întregime. Măsura e utilă nu numai condamnatului, dar și Statului care cheltuiește astfel mai puțin cu condamnații săi.

Introdusă în multe state din Europa și America, codul ungar a adoptat-o de asemenea. Ea se acordă aci în modul următor: Condamnații la muncă silnică sau recluziune trebuie mai întâi să execute două treimi din pedeapsă în regimul obișnuit al acestei închisori, cei condamnați pe viață trebuind să execute 10 ani din pedeapsă. Dacă prin sârguința și buna lor conduită au dat speranțe temeinice de îndreptare, sunt transportați într'un institut de tranziție unde și acolo sunt supuși la lucru, dar cu un tratament mai blând. Ministerul de justiție ordonă această transferare după ce a luat avizul unei comisii de supraveghere compusă din președintele tribunalului, primul procuror, directorul, președintele și învățătorul închisurii, precum și două persoane delegate de consiliul județean. În institutul de tranziție condamnatul stă până împlinește trei sferturi din pedeapsă și apoi, dacă și aci a dat dovezi de îndreptare, este pus în libertate condițională tot de către Ministerul de justiție la propunerea aceleiași comisii de supraveghere. Următoarea operație de calcul merită a fi relevată: dacă am scădea cele două treimi executate în închisoare, din anii celor trei pătrimi de pedeapsă, vom căpăta atâtea luni câte trebuie să stea condamnatul în institutul de tranziție și cari sunt egale în număr cu anii la cari a fost condamnat⁷⁾.

În cazul când condamnații comit în institut delikte disciplinare sunt internați din nou în închisoarea obișnuită. Indivizii condamnați la mai puțin de trei ani muncă silnică, la mai puțin de un an recluziune, precum și cei din închisorile corecționale, nu mai sunt trecuți în institutul de tranziție ci, după împlinirea a trei sferturi din pedeapsă în închisoarea obișnuită sunt eliberați cu aceleași condițiuni. Minorii pot fi eliberați anticipat după un timp mai scurt decât majorii și anume după împlinirea a două treimi din pedeapsă. Streinii și recidiviștii nu pot fi eliberați condițional. Supravegherea celor eliberați este făcută după regulamente polițienești speciale cari, între altele, le interzic să plece în străinătate sau să ducă o viață dezordonată, îi obligă să și

3) În ultimul timp însă, în Franța, rezultatele nu sunt tocmai favorabile din cauza indulgenței excesive a judecătorilor. Revoările suspendării sunt și ele numeroase: până la 3000 anual! (Vezi D. Bellet. *Le mépris des lois*. Paris 1918).

4) Câteva detalii în codul de pr. pen. tradus de d-nii Pop și Mavrodineanu, pag. 223, (apărut în editura Soc. anonime *Curierul Judiciar* București).

5) Monitorul Oficial No. 122 din 5 Sept. 1920.

6) Dr. J. Maxwell. *Le crime et la société* (Paris 1916).

7) D. ex: Un condamnat la 12 ani muncă silnică va trebui să stea la temniță două treimi din pedeapsă, adică 8 ani. Va fi trecut apoi în institutul de tranziție unde va sta până va împlini trei sferturi din pedeapsă (9 ani). Dacă scădem 8 ani din 9 ani, rezultă că el va rămâne în institut un an, adică 12 luni, cifră care este egală cu numărul anilor la care a fost condamnat.

fixeze domiciliul prezentându-se de două ori pe an la primărie, să poarte cu ei un anumit certificat etc. Unii propun ca această supraveghere care este o măsură excelentă și e condiția sine qua non a liberării condiționale, să se exercite nu numai până la expirarea timpului de pedeapsă, ci chiar câtăva vreme după aceea, precum prescrie legea belgiană din 1898. Se discută în doctrină dacă timpul petrecut în stare de libertate condițională trebuie considerat sau nu ca pedeapsă, ceea ce interesează din punctul de vedere al recidivei și prescripției. Expunerea de motive a codului ungar precum și unii autori susțin că acest timp trebuie privit tot ca pedeapsă. Doctrina ungară observă deasemeni că deoarece această liberare *trebuie cerută*, legea e defectuoasă, căci pentru condamnat ar trebui să constituie un drept de a fi pus în libertate atunci când îndeplinește condițiile și este propus de comisiunea de supraveghere. Se critică că fiind prea severă și dispoziția legii după care condamnatul la temnița grea pe viață (munca silnică) trebuie să stea 5 ani în institutul de tranziție.

În Ungaria înainte de războiu existau patru institute de felul acesta, ceea ce se considera ca insuficient. Singurul din ele aflat în Transilvania funcționează și actualmente la Aiud. Statistica liberării condiționale prezintă rezultate favorabile. Astfel în ultimii ani se eliberau anticipat cam vr'o mie de condamnați anual și s'a acordat la 45% dintre condamnații la mai mult de un an; revocarea liberărilor dădea un procent numai de 2—3%, ceea ce dovedește că măsura este salutară.

În cazul când se vor institui comisii serioase de supraveghere penitenciară, nu vedem de ce nu s'ar introduce și la noi această laudabilă reformă. Mai mult încă, dacă aceste comisii se vor ocupa cu sârguință de moralitatea închisurilor și dacă institutele de tranziție vor fi conduse de medici specialiști, s'ar putea pași chiar la înlăptuirea unui deziderat al științei criminologice moderne și anume la «sentința nedeterminată» recomandată de Ferri, Garraud, Prins și alții⁸⁾. După acest sistem judecătorii condamna la închisoare pe infractor fără să statueze asupra duratei pedepsei. Rămâne în sarcina medicilor experți cari conduc închisorile să o fixeze după modul de purtare și după gradul de nocivitate al infractorului, eliberându-l numai atunci când vor constata că s'a vindecat. În modul acesta pedeapsa va fi într'adevăr individualizată și, cu toate că nu se va proporționa după gravitatea faptei, își va atinge scopul de a fi moralizatoare. Infracții ocazionale, dacă judecătorii nu le va fi suspendat pedeapsa, vor fi eliberați foarte curând, pe când recidiviștii și incorigibili vor rămâne multă vreme acolo. E adevărat că se aduc multe critici sistemului pedepsei nedeterminate. Se spune astfel că e foarte costisitor — ceea ce desigur este o obiecție serioasă —, că e arbitrar — cașicum pedeapsa aplicată de judecător nu poate fi de multe ori arbitrară —, că nu s'ar putea ști cu siguranță dacă condamnatul s'a vindecat; totuși cine ne poate spune că nu aceasta va fi închisoarea viitorului?

* * *

Scăderea din pedeapsă a închisorii preventive este legiferată în codul penal ungar. La noi de obicei judecătorii țin seamă de timpul petrecut în prevenție scăzându-l din pedeapsa ce ar trebui să o pronunțe, dar nici un text nu-i obligă la aceasta; astfel că ei pot condamna chiar la maximum, deși inculpatul a stat mult timp în prevenție. Articolul 94 din codul penal ungar dispune că durata îndelungată a închisorii pre-

ventive «dacă nu poate fi atribuită vinei inculpatului», se va socoti în pedeapsa privativă de libertate sau în pedeapsa pecuniară, înscriindu-se în sentință cât timp de pedeapsă se consideră împlinit.

II

S'a spus că un bun cod penal este «*fouet par un bout et sifflet par l'autre*». Codul penal ungar nu este numai un biciu care aplică în mod rațional loviturile sale, dar este și un protector eficace al societății. În adevăr cu cât un cod penal va prevedea mai în detaliu atențatele la viața, libertatea, onoarea și averea cetățenilor, calificând de infracțiuni toate faptele cari ar vătăma aceste bunuri sociale, cu atât va constitui o pavăză mai serioasă a societății. Examinând din acest punct de vedere codul penal ungar, constatăm că multe din faptele antisociale pe care el le califică crime sau delict, nu sunt prevăzute de legiuitorul român, din care cauză nu le putem socoti infracțiuni. Să enumerăm câteva din ele:

Denunțarea calomnioasă. Atât art. 227 din codul penal ungar cât și art. 298 din c. p. r. pedepesc pe delictul care cunoscând că acuzația sa e mincinoasă reclamă pe cineva la o autoritate cu scop ca aceasta să-i aplice o pedeapsă. Pentru ca delictul să fie existent se cere ca infractorul să știe că acuzația sa e mincinoasă, adică să o facă cu vădită rea credință. Cum existența acestui element este prea greu de dovedit, maghiarii au simțit nevoia ea, introducând în codul penal delictul de denunțare calomnioasă — prin legea ulterioară a «apărării onoarei» —, să pedepsească și pe cel ce, chiar numai din imprudență, acuză pe nedrept pe cineva înaintea unei autorități, de săvârșirea unei infracțiuni sau unui delict disciplinar. Se înțelege că noul articol contribuie a păzi mai mult, pe cei cari sunt trași înaintea instanțelor penale sub pretextul unor simple bânueli și numai cu scopul condamnării de a fi dezonorați.

Discreditația. Un alt articol din legea sus numită care face acum parte din codul penal, pedepsește pe cel care, afirmând fapte neadeverate sau întrebându-l anumite expresii, periclitează creditul sau micșorează capacitatea creditului altuia. Articolul constituie o amenințare serioasă mpotriva concurenței neleale, garantând bunul mers al operațiilor de tot felul și în deosebi a celor comerciale. În vechiul regat o faptă care are de scop distrugerea creditului unui concurent, dacă nu întrunește elementele unei calomnii sau insulte, nu poate fi pedepsită.

Următorul delict de omisiune al nerelevării este o rațională aplicare a principiului *qui peut et n'empêche, pêche*: Cel care are cunoștința unor fapte sau unor probe de care depinde achitarea unui nevinovat care se află înaintea instrucției, sau unui condamnat pe nedrept, și nu le dă la lumină cu toate că din această cauză nu rezultă pentru el și nici pentru alt nevinovat vre-un pericol, comite un delict. Este o datorie de umanitate sancționată penalicește de codul ungar, nu însă și de cel român.

Morții sunt și ei bine protejați de codul ungar. Astfel, comite delictul de *defăimarea unui decedat* sau a memoriei lui, cel care îl calomniază sau îl insultă; în acest caz cei îndreptățiți de lege să întenteze acțiunea publică sunt ascendenții, copiii, nepoții, frații și soțul mortului.

Degradarea unui mormânt sau a monumentului dela un mormânt este pedepsită ca o distrugere, fie că mormântul ar fi situat în cimitir, pe calea publică sau în altă parte. În ce privește codul penal român, o jurisprudență recentă a înaltei Curți de Casație a hotărât

8) Vezi Dr. Maxwell — op. cit. după care rezumăm chestiunea.

că distrugerea obiectelor așezate de particulari pe domeniul public pentru cultul morților lor nu întrunește elementele nici unei infracțiuni⁹⁾

Cu privire la crimele și delictele în contra pudorii, dispozițiunile codului ungar sunt mult mai complete. Astfel *actele impudice nefirești* săvârșite între bărbați precum și actele impudice nefirești săvârșite de oameni cu animale, sunt considerate delicta când sunt comise fără violențe sau amenințări și erime în caz contrar. Coabitarea între rude ascendente și descendente precum și coabitarea între frați sunt considerate *incest* și sunt pedepsite ca crime. Este inutil să menționăm că aceste infracțiuni împotriva umanității nu sunt pedepsite de codul penal român și un incest n'ar putea fi pedepsit decât în cazul când ar întruni elementele unui atentat la pudoare¹⁰⁾. Nici delictul de *proxenetism* nu există la noi. După novela penală săvârșeste acest delict cel care cu intenție decide pe o femeie onestă să intre într'un bordel, în scop de a avea relații nepermise cu alții. Proxenetismul este calificat crimă când victima este mai mică de douăzeci de ani, când proxenetul comite fapta prin violență, fraudă sau amenințări, ori în contra unei femei din intimitatea sa, când o trimite în străinătate, sau când individul e recidivist ori se ocupă în mod obișnuit cu această meserie. Sub regimul codului penal român proxenetii nu sunt pedepsiți decât când comit această infracțiune atâta timp sau desfrânând pe *minori* (art. 267).

Trecând la examinarea crimelor și delictelor asupra proprietății, vom releva de la început deosebirea care există între ambele coduri în ce privește *furtul*. Codul ungar nu cere pentru perfectarea acestei infracțiuni coexistența elementului clandestinității. Din această cauză orice luare *pe față* a lucrului mobil al altuia, cu cuget de a și-l însuși pe nedrept, săvârșită fără violență, constituie un furt, pe când după definiția îngustă a codului român judecătorii sunt siliți să absolve pe inculpat care nu e responsabil decât de despăgubiri civile. În această privință zilnic se constată înaintea instanțelor judecătorești din vechiul rogat insuficiența legii penale.

Dar codul penal ungar continuă să apere și mai viguros dreptul de proprietate. Astfel, pentru cazul când fapta nu întrunește elementele delictului de furt, codul prevede un delict subsidiar furtului și anume *însușirea pe nedrept*. Săvârșeste acest delict cel ce pe nedrept își însușește lucrul mobil al altuia, fie că lucrul era ajuns în detențiunea sa din întâmplare sau din eroare, fie că era în posesiunea unui uzufructuar, detentor gagist, uzuar sau creditor retenționist. Mai mult încă, chiar dacă lucrul era proprietatea infractorului, dar se afla în posesiunea acestuia, încă delictul suzerin, — denumit în doctrină *furtum possessionis*. Delictul este săvârșit deasemeni chiar când lucrul este luat din posesiunea uzufructuarului, gagistului, uzuarului, etc. cu consimțământul proprietarului lucrului sau pentru el. Se cunoaște în legislația ungară și un *furtum usus* care este comis când infractorul își însușește pe nedrept folosul produs de un lucru al altuia, dar nu lucrul în sine. De ex.: iau vita vecinului, mă folosesc de ea arându-mi pământul și în urmă i-o înapoiez de bunăvoie. Am săvârșit *contravenția* prevăzută de art. 127 din codul contravențiilor.

Abuzul de încredere este denumit *sustracțiune frau-*

duloasă și are deasemeni o sferă mult mai întinsă decât aceea din codul român care îl limitează numai în cadrul art. 323. După codul ungar e destul dacă inculpatul pe nedrept a înstrăinat, consumat sau refuzat restituirea unui lucru străin aflător în posesiunea sau detențiunea sa, pentru ca să fie culpabil de sustracțiune frauduloasă.

Găsirea lucrului strein este deasemeni legiferată în termeni mult mai largi decât în codul român. Nu este numai decât necesar ca inculpatul, găsind pe drum un lucru și întiebat fiind, să-l tăgăduiască, sau găsindu-l într'o curte, grădină sau altă încăpere să-l arate proprietarului locului (după cum pretinde expres art. 327 și 328 c. p.).

Codul ungar prescrie foarte simplu că dacă cel care a găsit un lucru nu-l predă în termen de 8 zile autorității sau celui care l'a pierdut, săvârșește delictul de însușire pe nedrept.

Dar nu numai proprietatea mobilă este pe deplin garantată de acest cod, ci și aceea a imobilelor. Se cunosc la noi numeroase cazuri de turburare de posesie vădit abuzive, precum și repetatele uzurpări de proprietate. De multe ori uzurpatorul, deși izgonit prin justiție, turbură din nou și cu vădită rea credință proprietatea celui pus în posesie, care este atunci silit să înceapă iarăși seria nesfârșită a acțiunilor posesorii sau de revendicare. Față de îndrăzneala uzurpatorilor și față de lipsa unui articol în legea penală care să pedepsească aceste turburări, justiția se vede în imposibilitate de a garanta proprietarului liberul exercițiu al dreptului său. Codul ungar însă pedepsește cu asprime pe cel ce ocupă pe nedrept proprietatea nemiscătoare a altuia, precum și când întrebunțează produsele prinse de pământul altuia. Cu un simplu articol sunt evitate atâtea samavolnicii, cari la noi sunt cu atât mai frecvente cu cât nu posedăm ca în Ungaria cadastrul proprietății.

Privind aceste dispozițiuni în complexul lor nu vedem cum sub regimul codului ungar însușirea pe nedrept a lucrului altuia — ori în ce împrejurări ar fi făcută — nu ar constitui o infracțiune și nu ar putea fi pedepsită.

Violarea secretului scrisorilor și telegramelor de către particulari este calificată de codul ungar ca delict. Se știe că codul român pedepsește numai pe funcționarii cari săvârșesc aceste infracțiuni, lăsând nepedepsit faptul comis de un particular, deși constituția „garantează” inviolabilitatea secretului scrisorilor (art. 25).

Creditorii sunt deasemeni mai bine apărați de codul penal ungar. Codul român nu pedepsește pe debitorul care mai înainte de execuția silită își înstrăinează averea pentru a frauda pe creditorii săi; în adevăr art. 200 pedepsește numai pe debitorul „urmărit” care înstrăinează lucrurile sale sechestrate. Codul ungar califică de *înselăciune* faptul debitorului care, pentru a păgubi pe creditorii săi, ascunde ori nu arată, înstrăinează sau degradează obiecte din patrimoniul său, chiar mai înainte de executarea silită; asemenea și când inventează datorii sau acte juridice. Tot înșelător este și debitorul care comite fapte de acele cari ar atrage condamnarea sa ca banerutar, deși din cauza insuficienței bunurilor din patrimoniul său nu poate fi declarat în stare de faliment. Și aceasta indiferent dacă este sau nu comerciant, căci în Ungaria aceleași măsuri se aplică și la necomercianți în ce privește falimentul.

În sfârșit, o dispoziție de mare însemnătate este pedepsirea *mituitorului* pe care codul nostru penal nu o prevede. Art. 470 din codul ungar pedepsește nu numai pe cel ce dă, dar chiar și pe cel ce promite unui funcționar public vreun dar sau vreo remunerație, în scop de a-l face să se abată de la îndatoririle sale. Se știe

9) Cas. II, No. 1359 din 22 Oct. 1920. Jurisprud. română No 19/1920.

10) Pentru introducerea crimei de incest în viitorul cod. pen. al României se pronunță și savantul juriconsult D. Alexandrescu (Curierul Judiciar No. 87-88 din 1921).

că legiuitorul român suprimând articolul francez care pedepsea pe mituitor, a lăsat fără pedeapsă pe cel ce comite astfel de faptă. Deși prin o interpretare forțată a textelor s'a propus ca mituitorul să fie pedepsit pe baza art. 47 c. p. ca un agent provocator la infracțiunea luării de mită¹¹⁾, totuși față de principiul poenalia restringenda..., această interpretare nu a fost adoptată de instanțele judecătorești.

Este oare nevoie de a lăuda dispoziția din codul ungar, mai ales astăzi când corectitudinea multor funcționari ai Statului este atât de des pusă la încercare?

Terminând examenul fugitiv al dispozițiilor din codul ungar a căror introducere o socotim deosebit de utilă în viitoarea noastră legislație, credem că actualul nostru

11) I. Tanoviceanu, Drept penal, vol. II, No. 1330.

cod penal s'a dovedit până acum un slab apărător al societății. Mai ales în vremurile în cari țara întreagă este prada unui brigandaj care face ravagii în toate ramurile de activitate, mai ales în timpul când simțul de cinste și moralitate suferă o depreciere considerabilă, este nevoie să se introducă cât de curând în legislația noastră nu numai dispozițiile cari s'au dovedit eficace în alte State, dar ori și ce alte măsuri raționale cari ar avea de scop să apere societatea.¹²⁾

GEORGE P. DOCAN

Judecător Tribunalul Oradia-Mare

1 Ian. 1921

12) Datele statistice și observațiile din doctrina ungară le datorăm colegului nostru D-l Procuror I. Predovicu, a cărui excelență traducere a codului penal ungar am utilizat-o deosemeni.

CRONICA JUDICIARA

de I. COHEN

Intrebuințarea rezervelor unei Societăți anonime, pentru crearea de noi acțiuni.

Distribuțiune pasibilă de impunere.

Tribunalul de Rouen a hotărât că îmbogățirea actuală și definitivă a acționarului nu este o condițiune necesară a existenței unei distribuțiuni de produse pasibile de impozitul pe venit; este destul însă ca valoarea socială să fie trecută chiar momentan în patrimoniul privat al acționarului, pentru ca taxa de impunere să fie exigibilă, chiar dacă rezervele cari au fost întrebuințate la crearea de acțiuni repartizate între acționari proporțional cu părțile lor, fuseseră impuse cu titlul de rezervă.

Chestiunile importante rezolvate de tribunalul de Rouen sunt două:

1) O Societate anonimă poate din comptul ei de „rezervă” sau din comptul de „reportat din nou” să preleveze o sumă pe care s-o înscrie la comptul capital creind acțiuni noi cari să fie repartizate între acționari în proporție cu partea lor.

2) Cu toate că rezervele unei Societăți suferiseră impunerea fiscală în această calitate iar distribuțiunea acțiunilor noi nu ar fi decât împărțirea beneficiilor, totuși crearea de acțiuni noi constituind o mărire a capitalului social, constituie în acelaș timp o trecere a valorii de proprietate dela persoana morală, Societatea anonimă, în proprietatea privată a fiecărui acționar.

Iată considerentele tribunalului:

„Având în vedere pe deoparte că suma astfel prelevată „asupra beneficiilor nu mai este în casa socială la dispozițiunea absolută a Societății, ci se găsește lovită de o indisponibilitate față de cei de al treilea și de asociați;

„Având în vedere pe de altă parte, că acționarul dobandește prin această operațiune un drept privativ, în loc de o simplă expectativă asupra rezervelor, putând să înstrăineze și să beneficieze de interesele lichidate mult mai importante; cu toate că acționarul în realitate nu se îmbogățește astfel pentrucă valoarea venală a fiecărei acțiuni diminuează în proporția cu care numărul ei s'a mărit, este de ajuns totuși că dreptul fiscal să fie exigibil chiar în momentul în care valoarea socială a trecut în patrimoniul privat al societății”.

(«Journal des Sociétés civiles et commerciales», No. 9-10/1920).

* * *

O poliță de asigurare asupra vieții, semnată de o companie străină, în Franța, stipulând că indemnii-

tatea trebuie să fie plătită în aur, dă dreptul asiguratului, — cu toată legea din 5 August 1914 care a edictat cursul forțat al biletelor Băneli Franței, — să refuze plata în bilete și să exige plata în aur.

Curtea de Casație (Ch. des Requetes) a avut de judecat următoarele:

Un oarecare Deschamps a semnat la 21 Septembrie 1896, la Grênohle, o poliță de asigurare cu o Companie la New-York, asupra vieții pentru suma de frs. 40.000, plătită în aur, în anumite condiții care se împliniseră. Societatea din New-York somată să plătească suma în aur, a refuzat, invocând cazul de forță majoră ca și dispozițiile legislative în vigoare în timpul războiului și a oferit plata în bilete de bancă.

Curtea de Casație a obligat Societatea Americană să plătească suma de 40.000 frs. în aur, respingându-i recursul.

Câteva din considerentele Curții stabilesc principii noi de drept, rezultând din interesele naționale și sociale, care fiind considerate mai presus de anumite dispoziții legislative de ordine publică existente, aplicația lor e înlăturată atunci când e în joc un interes național.

„Având în vedere, că legea din 5 August 1914, a avut în mod manifest de scop să aducă liberă circulațiune a biletelor de bancă a Franței, în mod egal cu piesele metalice; că pentru acest motiv, art. 3 al zisei legi, dispensează marea instituțiune financiară de orice restituire în natură, rezultă implicit că cursul forțat al Băncii Franței trebuie în mod invariabil să fie respectat pentru toate plățile de efectuat în condițiuni normale pe teritoriul francez;

„Având în vedere că în speța actuală, situația este cu totul alta de cât cea privită într'un mod general de legislator... că este vorba în adevăr nu de a se aprecia dacă biletele de bancă pot sau nu să circule libere cu titlu de echivalență a pieselor monetare pe teritoriul francez, dar de a se decide dacă restricțiunile trebuie sau nu să fie aduse la intrarea în Franța a monedelor de aur pe care o Societate străină și-a impus obligația de a le vărsa unui cetățean francez;

„Având în vedere că Compania din New-York nu ar putea invoca cazul de forță majoră rezultând din starea de războiu, pentru a se sustrage la obligația angajamentului ei; căci este în afară de orice îndoială că Comp. de asigurare Americană are toată posibilitatea de a se

libera în aur pentru că are sediul principal la New-York, unde piesele metalice sunt abundente...

„...Având în vedere că această convențiune, trecută cu un străin a cărei execuțiune trebuie să aibă de rezultat de a face să intre în Franța, monedă de aur, nu e întru nimic contradictorie cu legea de ordine publică, care obligă pe un creditor să primească în Franța plata crizei sale în hârtie având un curs forțat de o valoare legală echivalentă la moneda prevăzută în contract; că ea răspunde din contră voinței urmărită de legiuitor, ordinea publică, exclusiv fondată pe un interes național, nefiind interesată la cursul forțat de cât, în ceea ce privește plățile efectuate în Franța de către francezi și străinul debitor al unei monede determinate printr-o convenție, neputând reclama beneficiul în Franța a cursului forțat;

„Respinge recursul Comp. Americana“. O speță aproape identică vezi Trib. Ilfov s. I-a com. în Curierul Judiciar pe 1920, No. 59-60 p. 478 cu Nota d-lui avocat Al. Em. Lăzărescu.

(«Gazette du Palais» No. 175/1920).

RECENZIE

„Anomalies juridiques. La réserve des frères et soeurs. Les droits successoriaux des conjoints“, de Bogdan Ionescu, doctor în drept din Paris, avocat, București.

Lucrarea d-lui Bogdan Ionescu, are meritul de a fi pusă la cunoștiința publicului într'un moment când moravurile noastre bune merg cu pași atât de repezi spre dispariția lor.

Ceea ce vrea să releveze autorul este mai mult o anomalie decât o contradicție propriu zisă între textele actuale de lege. Această anomalie ar reeși din comparația legislației actuale cu sentimentele de care suntem în mod natural animați din punct de vedere familial.

Lucrarea d-lui Bogdan Ionescu se divide în 2 părți:

Prima parte se ocupă de situația nejustificată ce este făcută colateralilor privilegiați în comparație și în raport cu clasa ascendenților.

Concluzia la care ajunge autorul privind reforma legislativă în sensul admiterii unei rezerve speciale colateralilor privilegiați, care în toate textele de lege sunt considerați și stau pe aceeași treaptă cu ascendenții, se impune imperios.

Prin această reformă s'ar stabili echilibrul între succesorii privilegiati și anomalia existentă azi în cod ar dispărea.

În partea a II-a a lucrării, autorul se ocupă de drepturile successorale ale femeii văduve. Și în acest domeniu, autorul, cu multă dreptate, preconizează reforme necesare. Distincțiunea între femeia bogată sau săracă din punctul de vedere al drepturilor successorale la averea soțului ar trebui să dispară, ca fiind în dezechilibru cu orice principiu de drept și de echitate.

În sfârșit autorul preconizează instituirea atât a unei rezerve speciale soției, cât și a unui drept succesoral într'un grad mult mai apropiat decât acela prevăzut astăzi în cod.

Toate aceste reforme se impun astăzi mai ales, când avem nevoie pentru consolidarea puterii centrale a Statului, să începem prin a consolida mai mult familia.

Suntem convinși că în spiritul autorului această a fost scopul preponderent când a scris menționata lucrare, care va fi citită cu mult interes de juriști.

EUG. EMMANUEL

Doctor în drept din Paris, Avocat

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. I

Audiența dela 2° Octombrie 1920

Președinția d-lui G. V. BUZDUGAN, Președinte

Suzana Winkler-Mareș cu Maria și Amalia Solomonescu

Decizia No. 485

Autoritate de lucru judecat. — Contract de locațiune, Proprietar. — Chiriaș. — Hotărâre rămasă definitivă prin

neapelare obținută de proprietar, pentru evacuarea chirieșului, spre a se muta el în imobil pe ziua de 23 Aprilie 1920 pe baza decretului-lege No. 4881/1919. — Dacă promulgarea noului decret-lege No. 1420 din 2 Aprilie 1920, care prelungeste termenele contractelor de închiriere până la 23 Aprilie 1922 și este de ordine publică, poate să desființeze forța executorie a hotărârii dobândite de proprietar? — Art. 1201 c. civil.

O lege nouă, de ordine publică, nu poate să desființeze forța executorie și efectele unei hotărâri definitive obținută sub imperiul unei legi anterioare și pusă în executare sub imperiul legii noi.

Prin urmare, întrucât se dovedește în speță, că sentința No. 171/1920, ce s'a obținut de proprietarele intimat și prin care s'a ordonat evacuarea chirieșului recurent, pe baza decretului lege No. 4881/1919, a rămas definitivă prin neapelare înainte de apariția noului decret-lege No. 1420/1920, această sentință a dobândit autoritatea de lucru judecat care nu poate fi înlăturată decât în acele cazuri excepționale expres prevăzute, cazuri în care nu se găsește recurența chirieșului.

Curtea,

Ascultând raportul făcut în cauză de d. Consilier Alexiu;

Pe d. avocat Rașcu pentru recurență în susținerea recursului cu cheltuieli și

d. avocat C. Panătescu, în combateri cu cheltuieli;

Deliberând,

Asupra recursului făcut de d-na Suzana Winkler-Mareș contra deciziei No. 138/1920, a Curții de Apel din București secția IV-a, dată în cauză cu intimatele Maria și Amalia Solomonescu;

Văzând și motivele I și II din recurs:

I. «Omisțiune esențială. Curtea de Apel secția IV-a își motivează deciziunea respingându-mi apelul însușindu-și în total considerentele tribunalului. Or, noi am depus la Curtea de noi și am articulat apărarea noastră pe baza acelor acte, din care se deducea că d-rele Solomonescu sunt proprietare a 2 imobile în București pe care le speculează. Or, Curtea nu admite, nici nu respinge afirmațiunile noastre și nici nu pomeneste nimic de actele depuse de noi».

II. «Exces de putere și omisiune esențială. Nimeni nu poate fi condamnat decât pe baza unei legi. Drepturile între părți trebuie să se judece conform legilor în vigoare în momentul când obligațiunea era exigibilă, or obligațiunea mea față de d-rele proprietare nu devine exigibilă decât la 23 Aprilie 1920. Raporturile dintre noi nu li se pot aplica decât legea ce va fi în vigoare la acea dată, adică la 23 Aprilie 1920. Tribunalul și Curtea de Apel secția IV ne-au aplicat art. 5 din decretul-lege No. 4881 din Noembrie 1919; acest decret-lege imi este abrogat prin art. 4 din decretul-lege din 2 Aprilie 1920, azi în vigoare, care dealtfel era în vigoare la data când s'a dat sentința tribunalului și sentința Curții. Raporturile dintre mine și proprietare nu vor putea fi deci regulate decât cel mult de acest din urmă decret-lege.

«În momentul judecării procesului meu drepturile de proprietar nu erau încă născute și deci nu li se putea aplica legea de atunci ci numai legea ce era în vigoare la 23 Apr. 1920. Astăzi decretul lege din Noembrie 1919 aplicat de Tribunal, se menține de Curte deși a fost abrogat, iar noul decret-lege imi este mie favorabil, așa că am fost condamnat pe baza unei legi abrogate, care nu mi se putea aplica, de oarece dreptul proprietarului nu era încă născut în momentul judecării și nu poate învoia nici dreptul căștigat.

«Noul decret-lege din 2 Aprilie 1920, abrogând decretul-lege din Noembrie 1919, imi dă dreptul să rămân în imobil până la 23 Aprilie 1922.

«Acest nou decret-lege, singurul aplicabil, fiind și de ordine publică, am dreptul a-l invoca în orice stare a procesului».

Având în vedere că din decizia atacată cu recurs se constată că intimata proprietare a imobilului în litigiu, cu cerut evacuarea recurentei pe ziua de 23 Aprilie 1920, pentru motivul că locuind cu chirie, au nevoie a ocupa personal imobilul, cerere care li s'a admis în virtutea art. 5 din decretul-lege No. 4881/919, prin sentința No. 171 dată de Trib. Ilfov la 2 Martie 1920;

Că în urma promulgării decretului-lege No. 1420/920, chiriașa pretinzând că beneficiază de prelungirea acordată de acest de acest decret-lege, a cerut a se declara inoperantă sentința definitivă de evacuare obținută de proprietare, cerere care i-a fost respinsă în ultima instanță prin decizia atacată cu recurs;

Având în vedere că înaintea instanțelor de fond ca și astăzi în recurs, recurenta a susținut că numai la 23 Aprilie 1920 proprietarele aveau dreptul născut a cere evacuarea conform art. 5 din decretul-lege No. 4881/919, însă la această dată decretul-lege în chestiune era abrogat prin actuala lege care li prelungeste contractul. Că, deci, sentința de evacuare violează dispozițiunile unei legi de ordine publică și aplică o lege abrogată;

Considerând că este constant în cauză că sentința No. 171/920, prin care s'a ordonat evacuarea, a rămas definitivă prin neapelare și înainte de apariția decretului-lege No. 1420/920 a dobândit autoritatea de lucru judecat;

Că dacă legiuitorul prin acest decret-lege, a găsit necesar în scopul de protecțiune a chiriașului de a înlătura, în anumite cazuri, autoritatea de cari sunt investite hotărârile judecătorești definitive, această măsură are un caracter cu totul excepțional și nu poate fi aplicată la alte cazuri, decât acele expres prevăzute;

Că întrucât recurenta nu dovedește că se află într'unul din cazurile limitativ arătate de lege spre a înlătura efectele autorității lucrului judecat, Curtea de fond cu drept cuvânt a respins cererea de față și hotărând astfel, nu a săvârșit nici un exces de putere după cum pretinde recurenta prin motivul de recurs;

Că prin această soluție devine inutil a se mai examina chestiunea ridicată de chiriașă, prin care arată că proprietarele mai au și alte imobile pe care le speculează și, deci, Curtea de fond omițând a se pronunța asupra acestei apărări, nu săvârșește o omisiune esențială, după cum neintemeiat pretinde recurenta;

Că deci recursul de față cată a fi respins ca nefondat Pentru aceste motive, Curtea, respinge recursul etc

NOTA.—Soluția dată de Inalta Curte este în temeiată pe o aplicațiune logică și strictă a principiilor de drept.

Prin decretul-lege No. 4881/919 admitându-se o excepție dela principiul prelungirii legale a contractului de închiriere, în favoarea proprietarilor cari locuind ei însăși cu chirie sunt în drept să se mute în casele lor evacuând pe chiriaș, intimatale în recurs în calitate de proprietare au uzat de dispozițiunile decretului, obținând în contra recurentei o hotărâre rămasă definitivă prin neapelare, înainte de promulgarea decretului lege 1420/920 și prin care chiriașa a fost obligată la evacuare pe ziua de 23 Aprilie 1920.

În intervalul de timp dela darea hotărârei și până la data când urma să fie pusă în executare, apare decretul-lege din 2 Aprilie 1920, care

modifică condițiunile sub care proprietarul poate cere evacuarea chiriașului, astfel încât intimatale nu se mai găseau în unul din cazurile prevăzute de art. 5 din noul decret.

Față de această schimbare de legislațiune, recurenta a cerut instanțelor judiciare să declare inoperantă sentința definitivă de evacuare obținută de intimata, pe motivul că dreptul proprietarilor a cere evacuarea nu poate să ia naștere decât la 23 Aprilie 1920, când decretul-lege No. 4881/919 fiind abrogat, nu mai putea fi aplicat și deci dânsa ar fi avut dreptul să beneficieze de prelungirea legală prevăzută de primul decret care este de ordine publică.

Chestiunea de drept pusă înaintea Curței era prin urmare, e a se ști, dacă o lege nouă de ordine publică pune sa desființeze forța executorie și efectele unei hotărâri definitive obținută sub imperiu unei legi anterioare și pusă în executare sub imperiul legii noi.

În această privință decizia Inaltei Curți este la adăpost de orice critică. În adevăr, se admite generalmente că o hotărâre având autoritatea lucrului judecat nu poate fi pusă în discuțiune într'o nouă instanță, chiar atunci când s'ar pretinde de partea interesată că acea hotărâre ar fi contraris ordinii publice, că judecătorul care a dat-o ar fi călcat o dispozițiune de ordine publică, în vigoare în momentul când a pronunțat hotărârea.

Este adevărat că în dreptul roman o hotărâre care călca o dispozițiune legală nu avea autoritate de lucru judecat, astfel în cât un era nevoie de a se face apel contra unei asemenea hotărâri; ea fiind nulă de drept, partea interesată putea să deducă chestiunea din nou în judecată. În acest sens este un text a lui Modestinus în Digeste, cartea 49, titlul I, De appellationibus et relationibus, legea 19: *Si expressim sententia contra juris rigorem data fuerit; valere non debet; et ideo et sine appellatione causa denuo induci potest; non jure profertur sententia si specialiter contra leges vel senatus consultum vel constitutionem fuerit prolata; inde si quis ex hac sententia appellaverit et praescriptione summotus sit minime confirmatur ex his praescriptionibus sententia; unde potest causa ab initio agitari.*

Această doctrină a juriscunștilor romani n'a fost admisă în vechiul drept francez și Merlin ne arată motivele pentru cari a fost părăsită (répertoire V° = Appel section 1 § 5) Dreptul modern conformându-se tradițiunii vechiului drept, admite că o hotărâre nulă din cauză că a călcat o lege, chiar de ordine publică, poate dobândi autoritatea de lucru judecat ca și o hotărâre valabilă (Carré, Lois de la procédure, t. III, question 1562, t. IV, question 1588; Garsonnet, Traité de procédure, t. V, p. 658 § 1978 și t. III, p.

565 § 1134; *Lacoste*, Chose jugée, p. 46, No. 121 și urm. p. 134, No. 418, 419 și 420 etc.).

Cu atât mai puțin se poate critica hotărârea dedusă în speță înaintea Inaltei Curți, cu cât nu făcuse decât să se conformeze legii în vigoare în momentul când a fost dată.

Nu se putea invoca argumente de analogie trase din dispozițiile articolelor 2 și 4 din decretul-lege 1420/920 căci, după cum argumentează foarte bine Inalta Curte, aceste texte au un caracter cu totul excepțional în măsura în care desființează autoritatea de care sunt investite hotărârile judecătorești definitive; așa fiind ele nu se pot întinde prin analogie și aplica la alte cazuri de cât cele anume prevăzute.

A se vedea asupra chestiunii, în sensul soluțiunii dată de Inalta Curte, articolul distinsului nostru colaborator d-l Consilier Ionescu-Dolj, intitulat *Problema închirierii*, în *Curierul Judiciar*, No. 42—43 din 13 Iunie 1920, pag. 338, col. I, text și notă și sentința Tribunalului Ilfov secția IV-a No. 449/920, publicată în *Curierul Judiciar* No. 67—68 din 10 Octombrie 1920, pag. 545.

ALEX. CERBAN

Profesor la Facultatea de Drept din București
Avocat

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. III

Audiența dela 2 Ianuarie

Președinția d-lui DOBRICEANU, Președinte

Carolina Onceanu prin d-l av. M. Negreanu cu Firma A. T. M Finkelstein, reprezentată prin M. Finkelstein asist. de d-l av. St Georgescu.

Decizia No. 4

Plata salariului funcționarilor mobilizați.—Necesitatea de a fi avut înaintea războiului 5 funcționari.—Art. 18 din legea măsurilor excepționale.—Forța probantă a registrelor comercianților.—Art. 51 c. com.—Motivarea respingerii probei cu martori.

1. Când tribunalul omite a se pronunța asupra unui motiv ridicat înaintea lui, hotărârea e susceptibilă de casare.

2. Când tribunalul respinge o cerere bazându-se pe inutilitatea ei, dat fiind anumite registre produse, dacă aceste registre nu au forță probantă în justiție hotărârea tribunalului poate fi casată ca nemotivată.

Curtea,

Având în vedere sentința supusă recursului, din care rezultă că firma intimată, fiind urmărită de fisc pentru plata de 1270 lei datorită recurentei, drept cota parte din salariul soțului său mobilizat și făcând apel, Tribunalul a apărut-o de plata ei;

Că pentru a hotărâ astfel, instanța de fond, stabilește că, din registrele comerciale și extrasul de compt de salariu, prezentate de firma intimată, dânsa face dovada că atelierul său de tapițerie, unde funcționase înainte de mobilizare soțul recurentei, nu a lucrat în timpul războiului și că înainte de mobilizare, nu a

avut la acest atelier un număr de 5 funcționari condițiuni cerute de art. 18 din legea măsurilor excepționale, pentru a fi obligată la plata salariului către familiile funcționarilor săi mobilizați.

Deliberând,

Asupra primului motiv de casare:

«Omisiunea esențială și violarea art. 51 c. com. Am susținut la Tribunal că, registrul prezentat de firma Finkelstein, nu poate face probă în justiție, conținând adăugiri și lipsind încheerile de fine de an. Tribunalul omite a se pronunța asupra acestei obiecțiuni pe care am făcut-o.

«Omisiunea este esențială fiind că dacă Tribunalul examina registrul, vedea că nu era regulat ținut și nu-i acorda forța probantă, așa că singurul temei al apelului cădea și soluțiunea procesului se schimba. Intemeindu-se pe un asemenea registru, Trib. violează și art. 51 c. com.»

Având în vedere că înaintea Tribunalului, recurenta a susținut că registrele firmei intimată nu pot fi crezute în justiție, de oarece nu sunt ținute în regulă, având adăugiri făcute posterior și nefiind încheiate la finele anului;

Că Tribunalul nu se pronunță asupra acestei obiecțiuni, deși potrivit art. 51 c. com. o asemenea chestiune este de natură a schimba în totul soluțiunea procesului întrucât, nu se mai putea acorda forța probantă registrelor prezentate de firmă ca singur temei în apelul său;

Că, dar, hotărârea Tribunalului, prezentând o omisiune esențială, motivul de recurs este fondat și urmează a fi admis;

Asupra celui de al II-lea motiv de casare:

«Nemotivare. Am cerut să dovedese cu martori că, patronii defunctului meu soț, au avut în serviciul lor 5 oameni. Tribunalul îmi respinge această probă, afirmând că este inutilă, dar fără a motiva sau preciza în ce constată această inutilitate. Motivarea era cu atât mai necesară cu cât forța probantă a registrului de care s'au servit adversarii mei, a fost contestată de mine».

Având în vedere că, Tribunalul respinge proba cu martori cerută de recurentă, motivând că devine inutilă, față cu registrele și extrasul de compt, prezentat de firma intimată;

Că însă forța probantă a acestor registre, fiind contestată de recurentă pentru motive admise de lege, hotărârea de respingere a Tribunalului devine nemotivată în această privință, odată ce se întemeiază numai pe aceste dovezi;

Că dar și acest al doilea motiv de casare este întemeiat, astfel că, recursul urmează a fi admis;

Pentru aceste motive, curtea admite recursul, casează sentința No. 198/919 a Trib. Ilfov secția I etc.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. III

Audiența dela 2 Ianuarie 1920

Președinția d-lui AL. I. DOBRICEANU, Președinte

Recurentul prin d-l av. Flechtenmacher iar intimatul Albert Bercoviici asistat de d-l avocat Eduard Baeram.

Decizia No. 3

Interpretarea contractelor.—Motivarea respingerii probei cu martori de către instanțele de fond.—Aprecieră suverană.

1. Interpretarea contractelor și a elementelor de fapt scapă controlului Inaltei Curți de Casație.

2. Când tribunalul respinge proba cu martori, cerută de recurent, ca fiind inutilă, prin aceeași chiar motivează că față cu împrejurările de fapt

ale cauzei, pe care dânsul le interpretează în mod suveran, proba cerută nu duce la deslegarea pricinei.

Curtea, deliberând,

Având în vedere că pentru a respinge incidentul de incompetență ridicat de recurent, Camera Arbitrală, interpretând termenii contractului în modul, în care el a fost adus la îndeplinire, pentru partea executată, stabilește că în intenția părților, tăierea pădurii nu a fost socotită ca o locațiune de serviciu din partea intimatului, ci numai ca o obligațiune accesorie celei principale, care era cumpărarea coajii în pădurea recurentului;

Considerând că acest mod de a vedea al instanței de fond, dedus din interpretarea contractului și a unor elemente de fapt, scapă controlului acestei Inalte Curți, astfel că motivul de casare fiind nefondat, câtă a se respinge;

Considerând că instanța de fond, respingând proba cu martori cerută de recurent, ca inutilă, prin aceasta chiar motivează că față cu împrejurările de fapt ale cauzei, pe care dânsa le interpretează în mod suveran, proba cerută nu duce la deslegarea pricinei;

Că, dar, deciziunea dată nu prezintă nici o nemotivare în această privință și de asemenea nu prezintă nici exces de putere, odată ce inutilitatea probei, rezultă pentru instanța de fond din complexul considerațiilor, pe care dânsa le apreciază în mod suveran;

NOTA. — Facem o singură notă care să înglobeze comentariul asupra celor 2 hotărâri de mai sus ale Inaltei Curți de Casație. Cu toate că în aparență chestiunile tratate nu au legatură directă, una din soluțiuni, comună ambelor hotărâri, fiind susceptibilă de contradicție, cere o explicație mai aprofundată și o comparație între hotărâri.

I. Prima chestiune soluționată de Inalta Curte este aplicarea strictă a art. 51 din c. com.

Este evident că dacă se constată de instanțele de fond că un registru nu a fost ținut în regulă și nici investit cu formele prevăzute de lege și dacă cu toate acestea instanța se bazează pe cele deduse din acel registru pentru a dovedi ceva, se violează în mod flagrant art. 51 c. com. și Inalta Curte de Casație poate pe baza acestui articol să reformeze hotărârea instanței de fond. (Tot în același sens Cas. s. I n. 195 din 29 Mai 1892, Bul. p. 481.)

Codul de Comerț francez are în art. 12 echivalentul art. 51 și principiul stabilit mai sus nu suferă nici o schimbare (Lyon, Caen & Renault. Tr. de droit com. vol. I p. 287).

II. Soluțiunea a II-a dată de Curtea de Casație, prin care afirmă că este nemotivată hotărârea Tribunalului care respinge proba cu martori ca fiind inutilă față cu registrele și extrasul de compt produs în instanță, pentru că acestea au fost neregulat ținute, cere o analiză amănunțită, căci *această soluțiune a Curții de Casație, în aceeași afirmație* că este motivată hotărârea instanței de fond, prin faptul că respinge proba cu martori ca fiind inutilă (soluțiunea din speța a II-a Cas).

Aci se pune marea chestiune a motivării hotărârilor instanțelor judecătorești. Din hotărârea Casației, — speța II-a, — rezultă că în chestiunile de fapt, dacă se admite sau se respinge o cerere a unei părți, aceasta constituind rezultatul aprecierii instanței care a judecat, prin faptul însuși al admiterii sau respingerii cererei, instanța motivează hotărârea.

Această teorie este foarte periculoasă. Ea are ca efect să scoată de sub controlul Inaltei Curți de Casație filiera deducțiunilor juridice prin care a trecut Tribunalul spre a-și forma opinia.

Iar consecința directă a acestei teorii, este stabilirea unui arbitrar din partea Tribunalului, arbitrar pe care legiuitorul a vrut tocmai să-l evite, obligând instanțele să motiveze hotărârile lor.

Este incontestabil că motivarea sau nemotivarea unei hotărâri este o chestiune de speță. Ceeace vrem însă să relevăm este imposibilitatea de a considera drept motivată o hotărâre care cu toate că nu s'a bazat decât pe chestiuni de fapt, respinge sau admite pur și simplu cererea unei părți fără a da motivele chiar de fapt pe care le-a avut în considerație Tribunalul când a statuat.

Comparația celor 2 hotărâri ce publicăm în ceea ce privește considerentele referitoare la chestiunea ce analizăm, ne va da imaginea cea mai perfectă de cele ce am afirmat mai sus.

Într'adevăr, prima decizie a Casației care consideră cu just motiv ca nemotivată hotărârea Tribunalului în respingerea probei cu martori pentru că se bazează în respingere pe inutilitatea admiterii acestei probe față cu registrele și extrasul de compt prezentat de firma intimată..., recunoaște că o motivare greșită nu poate fi admisă ca atare — căci am văzut mai sus că registrele din speță au fost neregulat ținute.

Dar să admitem că Tribunalul nu ar fi menționat în considerentele hotărârii că inutilitatea admiterii probei cu martori reiese din faptul că s'au produs anumite registre, ci s'ar fi mărginit să respingă cererea ca fiind inutilă. În acest caz ne am găsi exact în situația speței a II-a a Casației și Inalta Curte ar fi considerat afirmația Tribunalului suficient motivată, după cum o face în speța II-a.

Am scos pe deplin în evidență pericolul admiterii acestei teorii care s'ar putea eventual întinde și în alte domenii juridice, violând astfel una din garanțiile cele mai mari ale justițiabilului de a fi prezervat de arbitrarul judecătoresc. Vrem să credem că această teorie nu va fi consacrată în mod definitiv de Inalta Curte și că principiul motivării hotărârilor va fi păstrat neatințat în aplicarea dreptului nostru.

III. Însfârșit ultima soluțiune ce avem de ana-

lizat este aceea dată de primul considerent al Casației din speța II-a.

Inalta Curte afirmă că interpretarea contractelor scapă cu totul controlului ei¹⁾. Dacă ridicăm această afirmație la rangul de principiu, credem că am fi greșiți în aprecierea noastră.

Cu toate că interpretarea contractelor e o chestiune de fapt, nu e mai puțin adevărat că din combinarea articolelor 969 și 977 din c. civ. rezultă în primul rând ca convențiunile legal făcute, au putere de lege între părțile contractante și în al II-lea rând că interpretarea contractelor se face după intențiunea comună a părților iar nu după sensul literal al termenilor din contract.

Din aceste 2 texte, reese deci că hotărârile cari deduc greșit intenția părților rezultată din contract, sunt susceptibile de cenzura Inaltei Curți de Casație, căci ne găsim în fața unei violări de lege.

Dificultatea care împiedică această teorie de a fi admisă în interpretarea ei largă, stă în aceea că Inalta Curte de Casație nu poate nici odată intra în examenul chestiunilor de fapt.

În această stare a legislației a intervenit o teorie foarte subtilă creată și consacrată de jurisprudența franceză, care stabilește controlul Inaltei Curți de Casație în ceea ce privește interpretarea contractelor, atunci când în mod flagrant instanțele de fond violează clauzele *clare și formale* ale contractelor, clauze cari constituie legea părților.²⁾

Cu alte cuvinte când din termenii unui contract ar rezulta în mod indiscutabil clar și formal un fapt care ar fi denaturat în interpretarea lui de instanțele de fond, *Inaltă Curte de Casație va putea să reformeze hotărârea, apărând legea între părți întocmai cum o face pentru orice lege.*

Această teorie a fost admisă de Casația noastră s. II într'o hotărâre dată la Iași³⁾ printr'un considerent foarte caracteristic și admirabil redactat.

«Considerând, zice Inalta Curte, că conform art. 969 c. c. contractele legal făcute au putere de lege între părțile contractante și că ele trebuiesc executate cu bună credință când sunt clar redactate și clauzele nu dau loc la nici o îndoială, ambiguitate sau obscuritate; că este adevărat că Judecătorii fondului sunt suverani în interpretarea intențiunii părților, și interpretarea lor nu poate fi criticată de Curtea Supremă, însă cu o singură restricțiune, ca Judecătorii fondului să nu înlăture voința părților sub pretext de interpretare, și să substituie voința lor proprie, voinței părților, când nici o clauză din con-

tract, nu-i autoriză să recurgă la interpretare; că în această privință Curtea regulatorie, este nu numai în drept dar datoră să cenzureze hotărârea; că art. 969 asimilând contractul cu însăși legea, Curtea de Casație, prin menirea ei, este chemată să asigure puterea și respectul convențiunii.»

S'a obiectat în contra teoriei de mai sus că ar fi prea subtilă și ar da loc la aprecieri de fapt, deci în afară de competența Casației.⁴⁾ Credem că obiecțiunea aceasta este nefundată, dat fiind textele de lege citite mai sus, pe care se bazează raționamentul teoriei expuse.

În jurisprudența noastră până la hotărârea citată mai sus, Inalta Curte de Casație, nu și exercita cenzura decât atunci când se denatura însăși esența convențiunii supuse aprecierii sale.⁵⁾

Reforma și menținerea jurisprudenței noastre în sensul teoriei noi, sunt cu totul juridice, bazate după cum am văzut pe însăși textele codului civil și Inalta noastră Curte, consacrand această teorie, nu face decât să adopteze la noi jurisprudența franceză, care pentru a ajunge la aceeași soluțiune s'a bazat pe aceleași texte de lege (1134 și 1156 din C. civ. francez).

EUG. EMMANUEL

Doctor în drept din Paris, Avocat.

TRIBUNALUL GORJ SECȚIA I

Audiența dela 28 Oct. 1920

Președinția d-lui GH. MINEA POPESCU, judecător

Epitropia Bisericii Grecești cu Gh. A. Săulescu

Sentința civilă No. 259

Testament făcut de un străin în țara românească. Dacă regula *locus regit actum* are un caracter obligatoriu?—Soluție afirmativă.—Art. 3 din legea greacă; art. 23 din legea pentru organizarea Ministerului afacerilor străine; art. 13 legea autentificării actelor; art. 5, 856, 888 c. civ.

Succesiune.—Rude colaterale în același grad de succesiune.—Egalitate de a succeda.—Art. 675 c. civ.

1. *Regula locus regit actum după spiritul legii noastre civile, are un caracter obligatoriu. Prin urmare, un testament făcut de un străin în țara românească după legile țării sale (în speța după legea grecească) nu e valabil, dacă atinge ordinea publică, adică când se pune în conflict cu legea țării românești.*

2. *Conform art. 675 c. civ. în lipsă de frați sau surori sau descendenți dintr'ânșii și în lipsă de ascendenți, succesiunea se dă rudelor colaterale din gradul de rudenie cel mai apropiat, când sunt multe rude colaterale în același grad succesiunea se împarte egal între dânsule.*

Tribunalul,

Asupra cererei făcută cu petițiunea înreg. la No. 25054

4) G. Baudry-Lacantinerie, T. XII, No. 336.

5) D. Alexandresco, Dreptul civil, T. V, p. 268 cu referințele din notă.

1) În același sens Cas. s. III, 8 Iunie 1920.

2) Cas. fr. 6 Mart. 1911. S. 1914. I. 154; 27 Nov. 1901. S. 1903. I. 267; 23 Fev. 1892. S. 92. I. 313; 21 Dec. 1891. S. 92. I. 142; 3 Fev. 1886. D. 86. I. 469; 1 Iulie 1886. D. 87. I. 217; 11 Iulie 1876. D. 77. I. 176; 22 Iulie 1872. D. 73. I. 111; 15 Aprilie 1872. D. 72. I. 176.

3) Decizia No. 5 din 28 Februarie 1918.

din 14 Decembrie 1915 de Comunitatea Bisericei Greacă cu hramul „Isvorul Tămăduirei“ din Calafat, în calitate de legatară universală, spre a fi trimisă în posesia averii rămasă după urma def. D. N. Filiades;

Având în vedere că tot în aceeași zi cu petițiunea înreg. la No. 25053, d-l A. C. Săulescu în calitate de tuitor al minorilor săi fii Maria, Anton și Nicolae iar Oheorghe, Ecaterina și Florica Săulescu ca fii majori, au cerut tribunalului trimiterea în posesiunea averii rămasă în Tg.-Jiu după urma def. D. N. Filiades în calitate de fii ai def. Maria C. Săulescu fiica lui Gh. Filiades frate cu decedatul D. N. Filiades;

Că dar față cu acestea s'a dispus că ambele cereri să se judece pe cale contencioasă și care, după mai multe amânări legale, în ziua de 28 Octombrie 1920 au luat sfârșit;

Având în vedere lucrările dela dosar și susținerile părților făcute în instanță, din care se constată în fapt următoarele:

Prin anul 1865 un oarecare Gh. Filiades fiul lui Nicolae și al Vasilichei, se căsătorește cu Ecaterina Ion Hortopan zisă Rugeanu, din care căsătorie se naște în (1866) o fată cu numele de Maria, care la rândul ei se mărită (1889) cu Anton C. Săulescu, petiționarul de astăzi; decedând Maria (1899) lasă după urma sa șase copii, astăzi toți în viață;

După urma lui G. N. Filiades, rămânând avere, în anul 1901, intră în posesiunea moștenitorilor A. C. Săulescu, (sentința Trib. Gorjiu No. 430 din 30 Octombrie 1901);

În anul 1912, apare în Tg.-Jiu Dumitru N. Filiades, care dându-se frate cu Gheorghe și contestând calitatea de moștenitorii lui A. C. Săulescu et fii, porni o acțiune în sensul acesta, care însă i se respine ca fără calitate, (sentința Trib. Gorjiu No. 200/912), sentința care în urmă făcu obiectul unei tranzacțiuni definitive înaintea Curții de Apel din Craiova (decizia No. 37 secția I-a din 6 Februarie 1904) prin care A. C. Săulescu dobândește în plină proprietate trei părți, iar Dumitru N. Filiades, două părți asupra imobilelor în litigiu;

În urma celor petrecute și slăbit de bătrânețe, Dumitru N. Filiades, prin anul 1911, se prezintă în București ca supus grec, înaintea secretarului de legăție greacă, care îndeplinea funcțiunea de consul și testă averea sa Comunității Elene din Calafat, al cărei obiect face procesul de astăzi;

Că dar, astfel fiind faptele petrecute între părți, rămâne să stabilim și să valorificăm puterea drepturilor de succesiune;

Având în vedere că Comunitatea greacă din Calafat, și întemeiază cererea sa pe testamentul făcut de Dumitru N. Filiades, în una din formele prevăzute de legea greacă din 11 Februarie 1830 și anume în formă publică;

Că dar acest testament, făcut în țara românească, de un cetățean grec și înaintea consulului grec conform art. 3 din legea greacă, art. 23 legea pentru organizarea Ministerului afacerilor străine din 13 Februarie 1894 și art. 13 din legea pentru autentificarea actelor din 4 Septembrie 1886, ar fi perfect valabil;

Considerând că din toate acestea cestiunea de drept ce interesează în speță este de a se ști: dacă un testament făcut în țara românească de un supus străin, relativ la o universalitate de bunuri după formele țării străinului și înaintea consulului respectiv, este sau nu obligatoriu în România și; în genere, dacă succesiunea testamentară a lui decedat, streini în țara românească, se guvernează după legea sa națională, sau după legea țării unde se găsește succesiunea;

Dacă prin aplicarea legii naționale a streinului în țara noastră, nu se atinge vreun principiu de ordine publică, dacă regula locus regit actum e facultativă, sau numai imperativă și dacă pe cale de reciprocitate streinii pot valabil testa în România în forma țării sale;

Având în vedere că testamentul poate fi făcut sau olograf, sau prin act autentic, sau în forma mistică (art. 858 cod. civil rom.);

Având în vedere că enumerarea lor e limitativă și de strictă interpretare, iar neîndeplinirea acestor formalități atrage după sine nulitatea testamentului (art. 886 c. civ.);

Având în vedere că legile relative la starea civilă și la capacitatea persoanelor, urmăresc pe români chiar când ei și au reședința în străinătate, iar forma exterioară a actelor e supusă legilor țării unde se face actul (art. 2 c. civ.);

Având în vedere că din dispos. acestui articol, se evidențiază conflictul legilor în dreptul internațional privat a cărui soluționare urmează;

Statal regal, personal și al formelor, că legea personală guvernează raporturile imediate, face parte din persoana individului, estinzându-se la regularea capacității sale și produce efectul ori unde s'ar afla individul;

Legea reală guvernează raporturile obiective persoanei și nu și produce efect de cât în teritoriul român, iar imobilele ce streinii au în țara românească sunt, în puterea suveranității teritoriale, supuse legilor române, pentru că imobilul este un accesoriu al pământului, care aparține națiunii (Alexandresco, Vol. I, ed II, pag. 127.);

Că pe lângă aceasta, Savigny a voit să introducă și statutul domiciliului, declarând că în orice relațiuni juridice, trebuie ca hotărârea să se dea după localitatea unde cea relațiune și-a luat ființă;

Că la conferința de la Haga s'a decis în sensul acesta, statuând în materie testamentară că legea domiciliului defunctului este totdeauna preferată (Drept internațional privat curs stenografiat de Prof. Val. Urseanu 205—206, pag. 231);

Având în vedere că românul ce s'ar afla în țară străină, va putea face testamentul său, sau în formă olografă, sau în formă autentică, întrebuițată în locul unde se face testamentul (art. 885 c. civ.);

Având în vedere că agenții diplomatiei și consulari în străinătate, au calitatea de ofițeri ai stărei civile exercitând în același timp și funcțiunile de judecători în materie civilă, decedări și depozitari, conform dispos. legilor țării (art. 23 legea p. org. M. afacerilor străine din 13 Februarie 1894, cod. Hamangiu, vol. II pag. 1217);

Având în vedere că secretarii atașați cu cancelarii pot exercita, prin delegațiune, tot sau în parte din atribuțiunile prevăzute în articolul precedent (art. 24 Idem);

Având în vedere dispozițiunile legii greacă din 11 Februarie 1830 (vezi legi, regulamente și ordonanțe privitoare la succesiuni, tutele, acte autentice, în Austria, Grecia, Diviziunea Consulară, ediția oficială a M. afacerilor streine 1891) după care un testament poate fi public, secret, olograf, sau verbal (art. 1 din l. Gr.);

Având în vedere că în speță testamentul e făcut în formă publică;

Având în vedere că testamentul public este acela pe pe care notarul îl înregistrează în registrele sale, primind ultima voință a testatorului, față fiind trei martori sau patru dacă testatorul nu știe să scrie;

Că, dar, rămâne de a se ști dacă testamentul făcut astfel, în formă publică, poate fi considerat ca valid dupe legile țării noastre;

Având în vedere că dispos. art. 886 din C. civil care prevede nulitatea testamentului în caz de călcarea formelor, este așezat în josul articolului 885 din paragraful V, articol care prin deducere crează reciprocitatea între români și streini la cele două forme de testament admise; prin urmare legiuitorul a înțeles că această nulitate se opune și streinului care va face alt testament decât cel în formele admise, căci admitând altfel, dându-se putere de existență acestui fel de testament, în disprețul dispozițiilor categorice ale legii, ar fi să nesocotim principiile introduse în lege pe baza „locus regit actum” și ca consecință să se atingă ordinea publică în România;

Considerând că nu se poate porci convențiuni sau dispozițiuni particulare care să deroge, la legile care interesează ordinea publică și bunele moravuri (art. 5 cod. civ.);

Că, dar, particularii sunt liberi a face orice convențiuni, în spotă testament, însă numai să nu violeze ordinea publică în România (în sensul acesta dispos. art. 1224 și 1008 c. civ.); că aceste reguli fiind și de ordin social întemeiat pe dreptul de conservare și existența statului și a suveranității sale, trebuie să înceteze aplicarea oricărei legi naționale atunci când, această lege se pune în conflict cu legea țării unde și are ființă conflictul;

Astfel fiind, testamentul făcut de un străin în Rom. nuși poate produce efectele sale în țară de cât numai sub condiția de a fi redactat în vreuna din formele externe admise de legea țării noastre (Alexandresco vol. 1, pag. 215);

Dalloz periodique, pag. 217 „Ces testaments olographes sont, comme tous autres actes publics privés, soumis à la règle locus regit actum” ainsî, un testament olographe fait par un étranger en France et dont l'exécution est poursuivie devant les tribunaux français, ne peut être déclaré valable s'il ne réunit pas toutes les conditions de forme exigées par la loi française;

Arrêt. La cour: «Attendu qu'il est de principe de droit international que la forme extérieure des actes est essentiellement soumise aux lois, aux usages et aux coutumes du pays où ils sont passés»;

Laurent: (tome troisième No. 162 pag. 168) «un testament nul dans la forme est considéré comme non existant; or le néant ne peut pas avoir la force de révoquer un testament régulier»;

Cu toate acestea chestiunea e contraversată, și Curtea de apel din București s. III prin decizia din 11 Mai 1910, în procesul dintre moștenitorii Papazoglu, a decis contrariu, cum că regula locus regit actum nu este obligatoare, ci facultativă și deci streinii pot testa nu numai în forma legii locului, ci și a legii lui naționale. Vezi contrariu decizia Curții de Apel din Paris 2 Decembrie 1898, aplicarea regulii locus regit actum la testamentele făcute în Franța de către streini, este considerată ca fiind de ordine publică și în consecință testamentul făcut în Franța de către un englez în forme admise de formele engleze, trebuie să fie declarat nul, de câteori această formă este contrarie dispozițiilor legii franceze; (Gaz. de tribunaux din 21 Ianuarie 1899 și Clunet anul 1839 pag. 584);

Contra: Curtea de Casație din Franța decizia din 20 Iulie 1909 casând hotărârea Curții de Apel, a decis că în ceiace privește testamentele private această regulă e facultativă, de unde străinul, care se găsește în Franța, poate să testeze întrebunțând fie unul din modurile stabilite de legea franceză fie una din formele recunoscute de legea țării sale. (Vezi dreptul No. 64, 24 Oct. 1913). Contra Troplong, Don. et testaments, III, 1736

etc. (Vezi Alexandresco vol. 1, pag. 215) Pentru: Idem vol. IV, pag. 2, ed. 2, pag. 26);

Cu toate părerile pro și contra, însă argumentele invocate de ilustrul nostru jurisconsult Dumitru Alexandresco, ca atari testamentele nu sunt valabile, credem mai presus de toate, că teoria aceasta deși unii o numesc învechită, susținută de atâți autori străini, răstoarnă părerea contrară, care în doctrina noastră nu și-a deschis încă porțile;

Astfel fiind, rămâne a se discuta cea de a doua cerere bazată pe dispozițiile art. 675 c. civ.

Având în vedere cererea făcută de A. Săulescu în calitate de tutore al minorilor săi fii Maria, Anton și Nicolaie, iar Gheorghe, Ecaterina și Florica Săulescu ca fii majori, de a fi trimiși în posesiunea averii rămasă dupe urma def. D. N. Filiades în calitate de fii ai def. Maria C. Săulescu fiica lui Gh. Filiades, frate cu decedatul Dumitru N. Filiades;

Având în vedere susținerile părților și lucrările aflate la dosarul cauzei:

Având în vedere că din extractul trecut în registrele de stare civilă de morți ai Primăriei comunei urbane Tg.-Jiu sub No. 245/315, se constată că Dumitru Filiades fiul lui Nicolae și al Vasilichei, a încetat din viață în ziua de 15 Octombrie 1915 în orașul Tg.-Jiu;

Că din certificatul cu No. 6158 din 14 Decembrie 1915, liberat de Primăria Comunei Tg.-Jiu, se constată că după urma defunctului Dumitru Filiades nu a rămas descendenți și nici ascendenți;

Având în vedere extractul de căsătorie cu No. 20 din 22 Septembrie 1889 al Primăriei Tg.-Jiu, din care se constată căsătoria legitimă dintre Anton C. Săulescu și Maria Gh. Filiades;

Că tot din acest extract se mai constată că Maria A. Săulescu este fiica legitimă a lui Gh. Filiades și Ecaterina, care fiind față la celebrarea cununiei lor și-au dat liber consimțământul;

Având în vedere certificatul Patriarhului Ioachi a al Constantinopolului, tradus în limba Greacă și legalizat de Ministerul Afacerilor străine al imperiului turc, din care se constată căsătoria legitimă dintre Nicolae Gheorghe Filiades cu Vasilichia născută Ion Stan;

Având în vedere certificatul aceluiaș patriarh cu aceleași forme din care se constată că din căsătoria lui Nicolaie cu Vasilichia s'a născut un copil sex bărbătesc Gheorghe;

Considerând că din toate actele prezentate și depuse la dosar cauzei se constată că Dumitru N. Filiades a fost fiul lui Nicolae Filiades, frate cu Gheorghe Filiades autorul Mariei, mama și soția reclamantilor de astăzi;

Că conf. art. 675 c. civ. în lipsă de frați sau surori sau descendenți dintr'înșii și în lipsă de ascendenți succesiunea se dă rudelor colaterale din gradul de rudenie cel mai apropiat, când sunt mai multe rude colaterale în același grad succesiunea se împarte egal între dănsule;

Că dar, reclamantii în calitate de rude colaterale cu defunctul D. Filiades, urmează a veni la succesiunea sa îndepărtând pe ceilalți moștenitori ca neavând calitate;

Văzând și dispozițiile articolului 1159 cod. civ. și statuând asupra cererei reclamantilor Săulesci prin procuratorul lor de a li se acorda cheltuielile de judecată pe care în aprpererile sale și în baza articolului 140 și 146 pr. civilă o găsește întemeiată pentru suma de lei una mie;

Pentru aceste motive redactate de d-l Judecător de ședință M. Foișoreanu;

Tribunalul hotărăște:

Respinge ca nefondată cererea făcută de Epitropia Comunității Grecești cu hramul «Isvorul Tămăduirei»,

din Calafat, cu petițiunea înreg, la No. 25054 din 14 Decembrie 1915 de a fi trimisă în posesiunea averii rămasă pe urma def. D-tru Filiadis;

Admite cererea făcută de Anton A. Săulescu, Ecaterina A. Săulescu, Florica A. Săulescu, Maria A. Săulescu, Nicolae A. Săulescu și Gheorghe A. Săulescu toți majori din Tg-Jiu cu petiția înreg, la No. 25053 din 14 Decembrie 1915 și;

Dispune trimiterea nuniților în posesiunea averii rămasă pe urma def. Dumitru Filiadis, etc.

(ss) Gh. Minea-Popescu; M. Foișoreanu

Grefier, (s) S. Capeleanu

NOTA. — Filiades, supus grec, face un testament d'înaintea agentului elen din București și dispune de averea sa compusa din imobile urbane situate pe teritoriul țării românești, în favoarea Comunității grecești din Calafat.

Testamentul este bine făcut căci formele legii grecești s'au observat iar consulul avea competența, atât după legea lui națională cât și după legea noastră teritorială, să primească un astfel de act.

Pot afirma că pentru toată lumea azi, autori și tribunale, a căror legislațiune au adoptat Codul Napoleon, testamentul este valabil, deoarece regula «locus regit actum» care guverna forma testamentelor, este facultativă atât pentru români în străinătate cât și pentru străini în România, iar legea pentru organizarea Ministerului Afacerilor Straine cât și legea autentificării actelor, recunosc agenților diplomatici și consulari străini, competența de ofițeri ai stărei civile și de notari.

Trib. de Gorj, găsește însă în Laurent, autor care nu a avut nici o dată o prea mare autoritate în dreptul internațional privat, teoria că regula «locus regit actum» are un caracter obligatoriu pentru motive bine cunoscute.

D-l Alexandresco pare să împărtășească opinia lui Laurent, iar Tribunalul de Gorj, influențat de marea autoritate a savantului nostru profesor, își însușește această teorie, cu toate că știe că nu este admisă de toată lumea.

Nu am intențiunea să contest Tribunalului de Gorj, dreptul său de a admira pe d-l Alexandresco, care pe lângă alte multe calități, are și pe aceea incontestabilă, că este aproape singurul profesor care prin cărțile sale dă un ajutor real avocaților și magistraților noștri. Pot să zic, chiar, că manifestația aceasta de naționalism, transportată în arta juridică, nu mi displace de loc; sunt însă nevoit să recunosc că Trib. de Gorj putea să aștepte o ocazie mai fericită pentru a-și proclama admirația pentru d-l Alexandresco, căci în speța aceasta nu face altceva decât să mărească numărul, de altfel foarte mic, a acelor care, fără de îndoială posibilă, se înșală.

Pentru că admirația, de altfel bine meritată, pentru d-l Alexandresco, să aibă un caracter serios, ar fi trebuit ca Trib. de Gorj să încerce să

apere teza cam veche a savantului nostru profesor și mai cu seamă să răspundă argumentelor invocate de numeroasele autorități care au adoptat teza contrarie, printre care Trib. însăși citează Curtea de Apel din București și Curtea de Casație din Franța, de sigur însă fără să-și dea prea bine seama de valoarea lor, căci decizia Curții franceze din 1909 a liquidat complect și pentru totdeauna, chestiunea caracterului regulei «locus regit actum».

După ce expune chestiunea destul de bine și ne spune că sunt mai multe păreri, în loc de altă argumentare Trib. de Gorj, se mulțumește să ne declare: «că cu toate părerile pro și contra, însă argumentele invocate de ilustrul nostru jurisconsult D. Alexandresco, că atari testeamente nu sunt valabile, credem mai presus de toate că teoria aceasta, deși unii o numesc învechită, susținută de altfel de atâția autori străini, răstoarnă părerea contrarie care în doctrina noastră nu și-a deschis încă porțile». Sistemul acesta de a trata chestiunea, nu este după părerea mea, decât un mijloc, foarte naiv de altfel, de a ne mărturisi că nu ai înțeles-o sau că nu ți-ai bătut capul ca s'o pricepi.

Imi place să cred că Trib. de Gorj a auzit, că Inalta Curte de Casație franceză, secțiunea civilă, este poate cea mai mare autoritate în drept; că este foarte conservatoare și că pune ani mulți până când să consacre o teorie mai nouă de drept pe care doctrina și celelalte instanțe judecătorești o recunosc și o aplică cu persistență.

Trib. de Gorj nu este obligat să știe că chestiunea caracterului regulei «locus regit actum» este clasică pentru Tribunalele franceze, și că conflictul dintre aceste din urmă și Inalta Curte de Casație care durează de zeci de ani nu s'a terminat decât la 1909 când înfine Curtea, adoptând concluziunile savante, ale procurorului general Beaudouin, s'a convins și ea că regula nu poate să aibă alt caracter, în dreptul pozitiv francez, decât acela facultativ. Victoria este definitivă și a trebuit marele respect pe care îl inspiră d-l Alexandresco, Trib. de Gorj, complectat de sigur și prin dificultatea de a se documenta mai serios, pentru că teoria caracterului obligatoriu al regulei «locus regit actum» să mai poată reinvia, scurtul timp care îi trebuia Curții de Apel din Craiova, pentru a reforma hotărârea.

Nimeni nu a putut să susție în mod serios că în teoria pură, regula «locus regit actum» putea să aibă un alt caracter, decât acela facultativ, de oarece inventată pentru a veni în ajutorul acelor care aveau nevoie să facă un act juridic în afară de țara lor, nu putea să fie interpretată astfel, încât să lovească în aceste interese. Singura dificultate era să se știe dacă regula a păstrat acest caracter și în dreptul pozitiv francez,

iar un număr de autori, Tribunale și mai presus de toți Curtea de Casație franceză, pornind dela formula imperativă a regulii, au conchis la caracterul ei obligatoriu, atunci când era vorba să se examineze validitatea unui act făcut de un străin în Franța și îmbrăcat în formele legii naționale străine.

Am susținut cu o mare parte din doctrină, că lucrul nu poate să fie adevărat și am căutat să dovedesc că actul făcut de un francez în străinătate cu formele legii sale naționale, nu putea să fie anulat de tribunalele franceze numai pentru motivul că nu a fost făcut după formele legii locale și de aici am conchis că oricare ar fi tonul formulei «locus regit actum» regula nu putea să fie decât facultativă cel puțin pe jumătate. Odata punctul acesta câștigat, și el nu putea să fie pierdut, care este motivul să nu recunoaștem aceleași drepturi străinilor în Franța sau în România? Ideea care domină dreptul internațional privat este aceea a reciprocității, iar argumentul tras din ordinea publică internațională nu are nici un înțeles, atunci când este vorba să-l aplicăm testamentelor, căci nici un otacumintă nu poate să priceapă de ce ordinea publică românească ar suferi de pe urma faptului că grecul și face testamentul d'inaintea agentului diplomatic al țării sale, în loc să-l facă înaintea Trib. jud. Gorj sau chiar în forma olografă română.

«Attandu (spune Curtea de Cas. fr. la 1909) que l'article 999 c. civ. permet au français qui réside en pays étranger d'y faire ses dispositions testamentaires, soit dans le forme prescrite par l'art. 790 soit par acte authentique avec les formes usitées dans le lieu où l'acte est passé attandu que **par identité de raisons, l'étranger que se trouve en France peut y tester en adoptant soit l'un des modes établis par la loi française, soit l'une des formes reconnues par la loi de son pays.**»¹⁾

Asta este toată chestiunea: legile franceze și române recunosc supușilor lor dreptul de a face în străinătate orice act juridic, fie în formele locale, fie cu formele legilor naționale și nu este nici un motiv de nici o natură, în afară de cazurile cu totul excepționale când ordinea publică internațională ar cere contrariu ca să nu recu-

noaștem străinilor aceleași drepturi pe teritoriul nostru.

Argumentului tras din ordinea publică pe care Tribunalul de Gorj, pare să-l cunoască deși nu se servește de el, îi am răspuns de mult și în mai multe rânduri, iar d-l Beaudouin, cel mai indicat apărător al acestei ordine publice în calitate sa de procuror general al Curții de Casație, îl reduce la adevărata lui valoare atunci când spune: «Je ne sais rien de pire que l'abus des mots et des formules. Qu'est ce donc que cet ordre public qu'on invoque sans le définir sans nous dire en quoi il consiste, sur quoi il se base? Et en quoi importe-t-il à la paix publique, au bon ordre de la société et aux bonnes mœurs, qu'un anglais fasse en France son testament suivant les formes de la loi nationale, plutôt que dans les formes de la loi française.... etc, J'avoue qu'il m'est impossible de comprendre en quoi ce testament aussi fait peut être plus dangereux en France que notre simple testament olographe....»

(Clunet 1909, p. 1125).

Am scris acum 20 ani aceste lucruri în «Dreptul» și am publicat acest studiu împreună cu altele într'un volum la 1912 unde am citat decizia Curții de Casație franceză din 1909 cât și concluziunile d-lui Beaudouin, procuror general.

Este adevărat că nu am pretinșionea ca Trib. de Gorj să răsfosească «Dreptul» pentru ca să citească proza mea și încă și mai puțin ca tribunalul, dacă din întâmplare m'ar fi citit, să adopte opinia mea în contra aceleia a d-lui Alexandresco, dar chestiunea caracterului regulii «locus regit actum» discutabilă acum 20 ani când seriam eu asupra ei, a eșit azi complet din domeniul discuției și căci în urma mea s'au pronunțat în același fel ca mine d-nii: Pillet profesor cunoscut la Paris (1903); Naquet (Clunet 1904 p. 39); Surville (Clunet 1906, p. 961) și infine și mai cu seamă Curtea de Casație franceză la 1909, care a adoptat întocmai concluziunile d-lui Beaudouin, devenit mai târziu primul-președinte al acestei înalte instituții. Și acum pentru ca nota să fie bine înțeleasă: chestiunea validității testamentului făcut de un străin în țara românească, cu formele legilor sale naționale este prea cunoscută și eu am scris prea mult asupra regulii «locus regit actum» pentru ca să mai pot reveni asupra ei altfel decât am făcut-o mai sus. Pe de altă parte chestiunea s'a discutat mult d'inaintea tribunalelor franțuzești și Curtea de Casație franceză era aproape singura care în ultimii 30 ani, mai credea că regula are un caracter obligatoriu asfel încât azi când această înaltă instanță s'a convins și ea infine că s'a înșelât, nu cred că mai putem face altceva decât să ne inclinăm și să considerăm chestiunea ca fiind definitiv căști-

1) D-l Beaudouin în concluziunile sale, spune lucrul acesta și mai lămurit:

«Ce que je dis, c'est que rationnellement, il y a analogie, identité complète entre le cas du français et celui de l'étranger testant lors de leur pays natal dans les formes de leurs lois nationales; c'est que la situation est la même pour l'un comme pour l'autre et qu'à moins qu'on ne nous donne une bonne raison que nous réclavons en vain et qui permette d'admettre pour l'un une règle différente de celle que nous appliquons à l'autre, il y a lien rationnellement et logiquement de les traiter de la même manière, au lieu d'établir pour une même situation deux poids et deux mesures».

Clunet 1909 p. 1126.

gată. De aceea am crezut că pentru a convinge pe toată lumea, este destul să citez decizia Curței din 1909 și argumentarea ei, căci încă o dată o spun, acesta rămăsese până la 1909 marele nostru adversar.

Și dovadă că este așa, iacă cum se exprimă Curtea de Apel din Alger la 26 Mai 1919 (Clunet 1920, p. 241) «Attendu que l'appelant Jacob Guez, prétend que le testament est gouverné par a règle bien connue «locus regit actum»; Attendu que dans le dernière état de la jurisprudence en la matière, la règle, «locus regit actum» est considérée, non plus comme impérative, mais simplement facultative; Attendu que par suite, H. ben Attar avant la liberté de tester dans les formes de la loi nationale et ce, par une réciprocité de l'option résultant de l'art 999 du c. civ.»

Jurisprudența noastră s'a pronunțat la început pentru caracterul obligatoriu al regulii, mai târziu pentru caracterul ei facultativ; în lipsa unei motivații serioase, nu putem ști dacă se va fixa într-un sens sau în celalt, căci după cum se vede din hotărârea Trib. Gorj, soluțiunea unei chestiuni de drept, care nu se cercetează în de jure, poate să depindă de multe și nenumărate cauze.

În plimbarea pe care se crede obligat să o facă prin dreptul internațional privat, Trib. de Gorj, nu pierde ocazia să comită câteva erori, care neavând prea multă legătură cu chestiunea judecată, le las în pace.

ALFRED JUVARA

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ

CURTEA DE APEL DIN PARIS SECȚIA II-a
Audiența dela 9 Noembrie 1920.

Contract de închiriere. — Obligația proprietarului de a procura chiriașului încălzitul imobilului închiriat. — Neexecutare. Numireau unui administrator provizor. Competința judelei de référé. — Caracter de urgență.

Când proprietarul și-a luat prin contract obligațiunea de a procura încălzitul imobilului închiriat și nu și îndeplinește această obligațiune, judecătorul poate printr-o ordonanță de référé să însărcineze pe un administrator provizoriu, ca să asigure încălzitul imobilului închiriat în comptul proprietarului.

(La Loi No. 216 din 11 Noembrie 1920).

NOTA. — Asupra acestei chestiuni în Franța jurisprudența este aproape constată (Cfr. La Loi din 11 și 31 August 1920).

Totuși doctrina¹⁾ și alte instanțe franceze au

1) Cfr. Walk. La guerre considérée comme force majeure, spécialement en matière de vente des marchandises. Revue Trimestrielle 1915, p. 383 și urm.

admis un sistem intermediar, atenuând cifra indemnizației cari ar datora-o proprietarul, în caz când nu și îndeplinește obligația stipulată expres prin contract de a procura încălzitul locatarului, împărțind suma pierderilor între contractanți. — (Vezi Trib. de la Seine din 30 Noemb. 1915. Sirey, 916. 240).

În ce privește la noi, doctrina și jurisprudența au admis o altă soluție în această privință, cel puțin înainte, de noul decret lege din 2 Aprilie 1920; proprietarul este ținut să plătească chiriașului o indemnizare, când nu și-a executat obligația stipulată expres prin contract, de a-i procura încălzitul sau luminatul, pe temeiul că, dacă răboiul poate constitui o forță majoră, dificultatea de executare a contractului nu poate fi considerată ca o forță majoră, fie că ar fi vorba de o lipsă a combustibilului din cauza greutăților de transport, fie că ar fi vorba de o urcare excesivă a prețului combustibilului.²⁾

Astfel Jurisprudența³⁾ a decis, că, atunci când s'a prevăzut în contractul de locație clauza expresă că proprietarul se obligă de a procura chiriașului încălzitul și luminatul imobilului închiriat, iar din cauze personale chiriașului, acesta nu s'a putut folosi de încălzit sau luminat, el este ținut a plăti costul lor proprietarului.

Prin urmare, când proprietarul nu și-a executat obligațiunea de încălzit din cauze, care nu sunt personale chiriașului, el este ținut a plăti o indemnizare echivalentă cel puțin costul lor, nefiind vorba aici de un caz de forță majoră, care să exonereze pe locator.

Această chestiune însă, a încălzitului procurat de către proprietar, azi se găsește rezolvită de legiuitor prin art. 13 din noul decret lege al chiriilor din 2 Aprilie 1920 No. 1420.

Conform acestui art. în cazul când proprietarul și-a luat expres prin contract obligațiunea de a procura încălzitul sau luminatul imobilului închiriat, și când combustibilul s'a scumpit, proprietarul are dreptul de a pretinde un spor, de la chiriașul său, echivalent cu diferența de preț.

Desigur că această soluțiune este echitabilă, și tranșează multe diferende, cu obligațiunea pentru proprietar ca el să facă dovada acestui spor.

E. C. DECUSARĂ

2) Cfr. Plastara, Obligațiunea de încălzit după jurisprudența și noul decret lege din 2 Aprilie 1920, Curierul Judiciar No. 34-35 din 16 Mai 1920.

3) Curtea de Apel București, s. III, D. 37 din 11 Martie 1920, Curierul Judiciar 24-25 din 4 Aprilie 1920.

A apărut în editura Societății anonime Curierul Judiciar București, Rahovei, 5.

Studiu Comparativ de Procedură Civilă de d-l Dr. Erast Mandicevski, Consilier la Inalta Curte de Casație. Prețul 25 lei